

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

Brunswick Panatropes-Radiolas-Records

Directeur: J. PHILIP KRUSEMAN, Noordeinde 91, Den Haag, Tel. 14400

De toonaangevende **Amerik. Phonograaf**, de eenige machine, die **ALLE** (óók Edison en Pathé) platen met denzelfden weergever speelt. Op **Brunswick Platen** de beste Amerik. Bands en wereldartisten (o.a. Willem Mengelberg)

Komt U eens luisteren in onze gehoorzaal? Onze sedert 15 jaren in Indië bekende Firma waarborgt coulante behandeling.

HAAGSCHE SCHOOLVEREENIGING - NASSAULAAN 26, DEN HAAG - Tel. 14574

OPLEIDINGSSCHOOL

v. Gymn., Lyceum, H.B.S. en 6-jar. (zoonodig een 7e klas met verdieping der leerstof en uitbreiding; Wiskunde en Duitsch)
Zooveel mogelijk **INDIVIDUEEL ONDERWIJS** in kleine klassen (pl.m. 20)
Naast de gewone vakken L.O., Sport, Zwemmen, Slójd, Rhythm. Gymn. **FRANSCH ONDER DE GEWONE SCHOOLUREN**
Streng hygiënische maatregelen. Een **KLEUTERKLAS** voor 4- en 5-j. kinderen. De Directeur: G. HELLINGA.

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Ind. Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.) II Juni—28 Juli 1928. — De „Oost en West”-dag. — De Indische Tentoonstelling te Arnhem geopend. — Onze Toekomst ligt in de Lucht. (Beschouwingen van J. J. Felix). IV. Het geheimzinnig Indisch Luchtvaartcontract. — Het Koloniaal Instituut en de Surinaamsche afdeling daarvan, door C. K. Kesler. — Op reis naar Borneo. Dertig dagen in de Rode Zee, door H. F. Tillema (slot). — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvuif. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Suriname. — Curaçao. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 6 tot 13 Juni.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

WENKEN VOOR BEZOEKERS.

1. Afstand Station—ingang Zijpendaal, 20 minuten wandelen, langs het Park Sonsbeek.
2. Geregelde 10 en — op drukke uren — 5 minuten dienst met de gemeentelijke autobussen. Vertrek van het Station en van het direct daarbij gelegen Willemsplein. Per tram, geregelde verbinding van het Station naar de Izaak Evertslaan (5 minuten loop van Zijpendaal). Extra wagens van lijn 2.
3. **TOEGANGSPRIJZEN.**¹⁾
Dag-kaart op een weekdag (alles inbegrepen, ook stedelijke belasting) f 1.—
Kinderen tot 16 jaar „ 0,50
Idem, idem op een Zondag „ 0,60
Kinderen tot 16 jaar „ 0,30
Doorlopende kaarten, geldig voor het geheele seizoen, (strikt persoonlijk) „ 7,50
Avond-kaarten (na 5.30 uur) „ 0,25
School-kaarten (ook voor de geleiders), mits 8 dagen van te voren aangevraagd, onder bijvoeging van remise, per persoon „ 0,35
Vereenigingen, Clubs enz., bij bestelling voor minstens 50 personen — 8 dagen van te voren aangevraagd met bijvoeging van remise — per persoon op een weekdag „ 0,50
„ „ „ „ „ Zondag „ 0,30
4. Uitvoerige Catalogus, aan te vragen bij de Drukkerij „de Vlijt” te Arnhem, franco per post „ 0,55
5. Opening elken dag om 9.30 voormiddags, sluiting van de Paviljoens en de Stands 5.30 namiddags.
N.B. De Zeetuin blijft ook na 5.30 uur open. Houders van Avondkaarten moeten f 0.35 bijbetalen.

¹⁾ Voor toegangsprijzen enz. voor leden zie Kol. Weekbl. van 7 Juni, blz. 1.

HET BESTE ADRES

voor al Uw

PARFUMERIEEN EN TOILETARTIKELEN,

is bij:

A. C. KRULLER-PEL

ALLEEN GEVESTIGD

FREDERIK HENDRIKLAAN 258

TELEFOON 54505 :: DEN HAAG

Alles wordt zonder prijsverhoging thuisbezorgd

Aanbevolen Adres voor de Vereeniging „Oost en West”

5489

VERZENDING NAAR O. EN W.-INDIE, ONDER GARANTIE

ZOEKT U EEN WONING. . . . ?

Bezichtig dan eens den

LINNAEUSHOF

met lijn A vanaf het Leidsche Boschje tot halte Nieuweweg en U zult verbaasd staan over de prachtige Woningen en heerlijke ligging. **Rustig, goedkoop en gezond wonen.** Huurprijs: dubb. vrije Bovenhuizen vanaf f 650 tot f 800; Benedenhuizen met bel-étage f 750 tot f 900. Enkele mooie Winkelhuizen met Bovenhuizen vanaf f 1700, inrichting naar huurders keuze. R.K. Kerk en scholen aanwezig. 5519

Verder een uitstapje per fiets of lijn H vanaf Museumplein naar

TUINDORP RANDWIJCK

Amstelveenscheweg, 100 M. voorbij de Kalfjeslaan, schitterende Heerenhuizen, 6 kamers, complete badkamer, keuken, kelder en groote tuin. **Zeer lage belasting.** Huurprijs vanaf f 60 per maand. Koopsom vanaf f 9000—f 13000, Alsmede enkele mooie Winkelhuizen met Woning, koopsom f 16000. Te bevragen bij den Makelaar J. ROZE-STRATEN, Vondelstraat 49, Amsterdam. Telefoon 22865.

Aanbevolen adres voor OOST EN WEST.

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

5627

KLUISINRICHTING

MET

SAFE-LOKETTEN TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

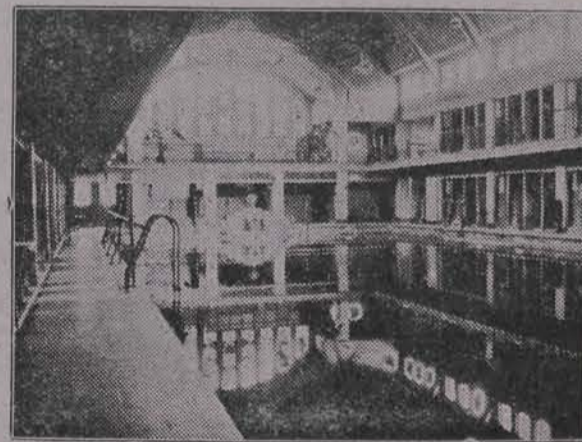
Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een **directe telefoonverbinding** met de **AMSTERDAMSCH BEURS**. Zijn daardoor in de gelegenheid **tijdens het Beurs-uur** alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

Bad- en Zweminrichting DE REGENTES

Weimarstraat 63 - Tel. 32739 - Den Haag

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

MODERNE INRICHTING, VOLDOEND AAN DE HOOGSTE EISCHEN VAN HYGIENE EN COMFORT

Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden
ZEEZOUT- DENNEN- KOOLZUUR- e.a. BADEN

5117

Waterbehandeling

P. v. d. BRUL

VEENESTRAAT 15
Den Haag

Groote sorteering **HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING**

Spec. Afdeling v. **KLEEDING NAAR MAAT**

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

SCHRÖDER

DEN HAAG

GROENMARKT :: TELEF. 1-6-1-7-3

**WOLLEN EN KATOENEN
ZOMERDEKENS**

**IJZEREN EN HOUTEN
LEDIKANTEN**

**LAKMEUBELN
IN ALLE KLEUREN**

**COMPLETE SLAAPKAMER-
AMEUBLEMENTEN
IN DIV. HOUTSOORTEN**

Brandstoffen „De Concurrent”

Tel. 13551 - TREKWEG 84, DEN HAAG - Tel. 36528
Wij leveren prima

Engelsche en Belgische Anthraciet

tegen EXTRA ZOMERPRIJZEN

REPAREREEN ■ OVERTREKKEN

PARAPLUIE-MAGAZIJN A. QUERELLE

SCHOOLSTRAAT 10
's-Gravenhage - TELEF. No. 10151
Leden van „Oost en West” 5 pCt. korting

VERFHANDEL OVER-ALL

Depôt

MARCONISTRAAT 102 - DEN HAAG - TEL. 36299

Aangemaakte verf in ALLE kleuren
in ELK kwantum - Voor ELK doel
Prima kwaliteit - Billijke prijzen
Voor binnen en buiten Aanbevelend:
(Zending overall heen) **G. VAN DER SEL**

TOKO BOGOR

SUEZKADE 122 a,b - DEN HAAG - TEL. 33472

Het Adres voor
Rijsttafel-Ingrediënten

Prima kwaliteiten - Voordeel. prijzen
Steeds verse Indische vruchten

„t VEENTJE” VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN

onder volle garantie, door geheel Nederland.
met éérste klasse Tapissière-Autos.
Aanbevolen adres voor „Oost en West”.
HELMERSTR. 10, DEN HAAG, TEL. 36736

1913

↑

15

↓

1928

JUBILEUMJAAR

15-JARIG BESTAAN van het STENO-DACTYLO INSTITUUT

„SCHOEVEERS”

STADHOUDERSPLEIN 3
DEN HAAG - TEL. 52594

NIC. WITSENSTRAAT 3
AMSTERDAM - TEL. 36731

6. Uitstekende gelegenheid voor Lunch en Diner in Lunchroom en Europeesch Restaurant, tegen matige prijzen, (te adresseeren: den heer J. Dommering, Hotel Bristol, Arnhem).
Rijsttafel in het Indisch Restaurant „Waroong Djawa” (te adresseeren aan den heer Geradts, Kastanjelaan 41, Arnhem).
7. Een volledig, rustig bezoek van alle bezienswaardigheden, zal 4 à 5 uur vorderen. Voor bezichtiging van het voornaamste rekene men op 2½ uur.
8. Autopark en fietsenstalling, onmiddellijk bij den ingang van Zijpendaal.

UITVOERING DER FEESTCANTATE
„OOST EN WEST”

gecomponeerd en opgedragen aan de
Vereeniging „Oost en West”, door
Joh. C. Berghout

Het koor wordt gevormd door ongeveer vijfhonderd Dames uit Arnhem, Velp, Oosterbeek en andere omliggende plaatsen, terwijl het orkest bestaat uit de samenwerkende vereenigingen „Franz Schubert” (Arnhem) en de Velper Harmonie (Velp). De solopartijen zullen gezongen worden door de Dames M. Gerlach-van Rhijn (sopraan), Amersfoort; Mascha Verm. (alt), Den Haag.

De uitvoering heeft plaats onder leiding van den Componist. Driemaal herhaald trompetgeschal (motief uit de Feestcantate) zal de uitvoering aankondigen. Aan alle aanwezigen wordt beleefd verzocht, wel te willen medewerken tot het verkrijgen van stilte.

Volgorde:

- a. Triomfmarsch. Joh. C. Berghout.
- b. Cantate „Oost en West”

Aanvang 23 Juni des avonds acht uur. Zijpendaal.

De „Oost en West”-dag

Aan alle leden en begunstigers onzer Vereeniging.

De Algemeene Vergadering zal dit jaar gehouden worden op 23 Juni e.k. En, natuurlijk te Arnhem, op het terrein van de I.T.A. De belangrijkste vergadering sedert de oprichting der Vereeniging, gelet op de plaats waar zij plaats vindt, op het terrein der tentoonstelling, welke door het Bestuur onzer Arnhemse afdeling tot stand gebracht is. Reeds daarom wordt verwacht, dat de opkomst van leden uit alle afdelingen en daarbuiten zoo groot mogelijk zijn zal.

De I.T.A. en de Algemeene Vergadering te zamen bieden als nooit te voren een eenige en bij uitstek gunstige gelegenheid voor een massale bijeenkomst, een „Oost en West-dag”, welke vanzelf leidt tot die nauwere onderlinge aanraking, welke alleen op een dag als deze verkregen kan worden. Een dag waarvan men spreken zal, ook in Oost- en West-Indië, waar onze leden er met waardeering van zullen kennis nemen, zich verheugende lid te zijn van een vereeniging, welke op leze wijze haar doel en streven propageert. In deze tijdsomstandigheden van niet genoeg te schatten betekenis.

Zijn wij dan allen daarvan doordrongen, dan oek doet het Hoofdbestuur met vertrouwen een dringend beroep op aller besef van saamhoorigheid en sympathie om, waar toch de meesten hunner voornemens zijn de I.T.A. te bezoeken, daarvoor te kiezen den dag der Algemeene Vergadering, 23 Juni, den „Oost- en West-dag.”

Moge deze roepstem algemeen weerklink vinden!

- Het programma luidt als volgt:
- 10.30 v.m. Samenkomst Hotel Oranje-Nassau te Arnhem, naast het Station.
 - 11.15 v.m. Officieele ontvangst door het Gemeentebestuur in het Grootte Restaurant op Zijpendaal.
 - 12—1 n.m. Algemeene vergadering.
 - 1—2 n.m. Noenmaal.
 - 2—6 n.m. Bezichtiging der tentoonstelling.
 - 6 n.m. Gemeenschappelijke maaltijd, zullende omstreeks 8 uur een Oost en West Cantate worden uitgevoerd door 2 muziekkorpsen en 500 executanten.

Hierbij zij aangeteekend, dat de verbinding Station—Zijpendaal per autobus kan geschieden en dat de laatste trein, richting Utrecht, Den Haag, Rotterdam en Amsterdam, des avonds 9.46 vertrekt.

HET HOOFDBESTUUR.

Afdelingsberichten in verband met de I.T.A.

Afdeling Amerstoort.

In de 2e week van Juli zal een excursie naar de I.T.A. worden georganiseerd, waaraan deel kunnen nemen de ouders met hunne kinderen, die dat vacantie hebben.

De Secretaris.

Afdeling Apeldoorn.

1. Tocht naar Arnhem op 23 Juni.
De Secretaris zal gaarne opgave ontvangen van leden en begunstigers, die op dien dag aanwezig willen zijn.
Vertrek uit Apeldoorn 9.17.
Vertrek uit Arnhem 20.27.
2. Kaarten voor de leden en catalogi.
Storting van bedragen gaarne op postgiro No. 93038 van den heer Baars bij vooruitbetaling.
3. De Secretaris zal gaarne aan iedereen inlichtingen geven of bemiddeling verlenen en is daarvoor thuis elken Maandag- en Donderdagavond 7.30—9 uur.

Afdeling 's-Gravenhage.

Door het Afdelingsbestuur van 's-Gravenhage wordt aan zijne leden ter kennis gebracht, dat gelegenheid zal bestaan voor hen en de leden van hun gezin tot het gezamenlijk bezoeken van de Arnhemse Tentoonstelling, waarvoor de algehele kosten uit en thuis per persoon zullen bedragen:

per 2e kl. incl. lunch, diner etc.	f 10.75	(inclusief toeien, ont- vallenverzo- ring, maar exclusief dranken.)
per 2e kl. incl. rijsttafel, diner etc.	f 11.—	
per 3e kl. incl. lunch, diner etc.	f 9.—	
per 3e kl. incl. rijsttafel, diner etc.	f 9.25	

- op Zaterdag den 23sten Juni (dag van de algemeene vergadering),
op Woensdag den 27sten Juni,
op Donderdag den 5den Juli.
- Deelnemers gelieven zich telkens vijf dagen tevoren onder inzending der gelden op te geven aan het adres van den heer G. W. Erfmann, Cornelis Houmanstraat 40, gironummer 116053, of bij persoonlijke betaling ten kantore van het Hoofdbestuur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, des morgens van 10 uur tot half 12.
- Vertrek van den trein van het Station Staats spoor, des morgens om 8 uur 18, aankomst te Arnhem 10 uur 27.
- Vertrek van Arnhem 20 uur 30, aankomst te Haag 22 uur 40.
- De Voorzitter der Afd.:
F. VAN PESKI.

N.B. De reizen per trein en per bus (in Arnhem moeten gezamenlijk gedaan worden, terwijl ieder op het tentoonstellingsterrein vrijheid gelaten wordt).

Aan de leden der afdeling wordt nog bekend gemaakt, dat op den avond van den 23en Juni (2de mededeelingen van het Hoofdbestuur hiervóór) het vertrek van den trein van Arnhem gesteld wordt op 9 uur 46 in plaats van 20 uur 30.

Afdeling Groningen en Ommelanden.

De administratie van de Indische tentoonstelling Arnhem bericht ons, dat de voorverkoop van toegangskaarten door het Bestuur van onze afdeling kan geschieden. Ieder onzer leden, die kaarten in voorkoop wenschte te koop, kan deze opgeven aan de volgende adressen:

Jhr. W. W. Feith, Ossenmarkt 8, Groningen.
H. J. Bartelings, Directeur Zeevaartsch., Groningen.
P. J. Hommes, Oranjesingel 5, Groningen.
J. Franke, Fabrikant, Hoogezand F 76.

De prijzen der kaarten zijn als volgt:

Toegangskaat op gewone wekdagen	f 0.50
Toegangskaat op Zondagen	" 0.75
Doorlopende kaarten	" 3.00

Toegangskaarten worden voor leden van Groningen te Arnhem niet verkocht.

J. FRANKE,
Secretaris-Penningmeester

VOOR NOORD OF ZUID, VOOR „OOST EN WEST”
LIJNKAMP'S KLEEDING ALTIJD HET BEST!!

MAGAZIJNEN TE: DEN HAAG
GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT
THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

ONS SYSTEEM: 5641
VOLLE waarde voor Uw geld

Afdeling Nijmegen.

Toegangskaarten voor de Indische Tentoonstelling te Arnhem zijn voor de leden der Ver. „Oost en West” verkrijgbaar ten huize van ondergeteekende, iedereen Woensdag en Zaterdag van 2-4 uur namiddag. Er wordt aan herinnerd, dat deze kaarten strikt persoonlijk zijn.

C. MOLLEMA,
Slichthorststraat 49.

Afdeling Utrecht en Omstreken.

Aan de Leden en Begunstigers te Utrecht en O.

Op Zaterdag 23 Juni (zie het U toegezonden Koloniaal Weekblad) en op Zondag 8 Juli zal bij genoegzame deelneming ons Bestuur een afdeelingstocht naar de I.T.A. organiseren. Ieder lid wordt dringend verzocht huisgenooten, vrienden en bekenden niet-leden op te wekken tot deelneming aan dezen tocht.

Op 23 Juni vertrek Utrecht 9.28 C.S., terug Utrecht 21.25 C.S.

Op 8 Juli vertrek Utrecht 9.28 C.S., terug Utrecht 17.00 C.S.

Reiskosten 3e klas plus entrée tentoonstelling bij deelname van ten minste 50 personen ± f 2.50.

Den leden wordt verzocht vóór 15 Juni voor den tocht en vóór 30 Juni voor den 2en tocht aan Mevr. Dr. C. Rutten-Pekelharing, C. Evertsenstraat (Utrecht), op te geven, hoeveel kaarten worden verlangd, onder bijvoeging van onkosten of bij-schrijving daarvan op gironummer 626611 (van eerst-ondergeteekende).

Alle gewenschte inlichtingen verstrekken de be-tuursleden der afdeling „Utrecht en Omstreken.”

Mevr. Dr. C. RUTTEN-Pekelharing,
vnd. Presidente, C. Evertsenstraat 7.

Mevr. L. P. VAN DER WIJK-v. d. Haar,
Secretaresse, Maliebaan 127.

H. SOMERMEYER,
Peningmeester, Frans Halsstr. 22.

P. Ch. BOLAND, Frans Halsstraat 51.

N.B. Vriendelijk verzoek, de kaarten met inlichtingen over de I.T.A., die U dezer dagen zijn of allen worden toegezonden, onder Uwe kennissen te willen verspreiden.

De Indische Tentoonstelling te Arnhem geopend.

Op Maandag den 11en dezer is, in tegenwoordigheid van Z. K. Hoogheid Prins Hendrik, door Z. Exc. den Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningberger, de I. T. A. officieel geopend.

Het Hoofdbestuur en vele leden van „Oost en West”, vertegenwoordigers der pers en honderden andere belangstellenden waren aanwezig teneinde voor hunne tegenwoordigheid instemming te betuigen met het loffelijk en sympathiek streven der Ind. Arnhem onzer vereeniging: door het houden van eene Indische tentoonstelling mede te werken aan den band tusschen Nederland en zijn overzeesche gewesten nauwer te bevestigen.

Uit de verslagen in de dagbladen is onzen lezers natuurlijk het verloop der openingsplechtigheid in zijn bijzonderheden bekend en zouden we dus in vermoedelijk ongewenschte — herhaling treden nogmaals aandacht voor te vragen. Bovendien een overzicht in het K. W., in verband met de geringe beschikbare ruimte, hopeloos onvolledig in in vergelijking met de voortreffelijke, uitvoerige mededeelingen en uiteenzettingen over de I.T.A. door de groote zoowel als kleine dagbladpers. Intusschen brengen ook wij nogmaals onze oprechte hulde aan de afd. Arnhem, en in het bijzonder aan haren voorzitter Mr. J. Huges, aan wiens initiatief en doorzettingsvermogen het te danken is dat thans, meer dan ooit te voren, de naam onzer vereeniging weerklinkt door gansch Nederland en ver daarbuiten.

Leden van „Oost en West” toont door persoonlijk bezoek aan de (Indië) T(rekt) A(llen) dat U niet prijs weet te stellen hetgeen door Mr. Huges en zijn helpers te Arnhem is tot stand gebracht in het belang Uwer vereeniging; en in het belang van Nederland en de Indië tevens!

Onze Toekomst ligt in de Lucht.

(Beschouwingen van J. J. Felix.)¹⁾

IV. Het geheimzinnig Indisch Luchtvaartcontract.

Sinds jaar en dag hebben wij er telkens op gewezen dat het Luchtverkeer in Indië zoo spoedig mogelijk dient te worden voorbereid en opgezet ter voorkoming dat Nederlandsch-Indië — de brug tusschen Azië en Australië, de sleutel naar de Pacific — de kans zou loopen volkomen van het wereldluchtverkeer te worden uitgesloten, omdat andere volken ons ook hierin weer vóór zullen zijn, maar tegelijkertijd en telkens weer er op hebben gewezen en aangebond:

dat in Indië — een eilandenrijk — het Luchtverkeer van begin aan af moet worden opgezet en tot stand gebracht met watervliegtuigen — met verkeersvliegboten, gebruik makende van de bestaande prachtige havens (en baaien) — de centra van handel, verkeer en industrie, waardoor alleen reeds op de dan niet noodige landingsterreinen tonnen gouds worden en nog zullen worden bespaard.

De eischen, waaraan de landingsterreinen (beton) zullen moeten voldoen om zware verkeerslandvliegtuigen veilig te kunnen doen landen en dragen worden zoo groot, dat die kosten ten slotte niet meer zijn te betalen. Hoeveel duizenden guldens zijn en zullen nog in de landingsterreinen — meestal op K.M.'s afstand gelegen van het centrum van handel, verkeer en industrie — in Indië nog moeten worden gestoken, en zullen die velden wel besteed zijn?

In de bestaande havens is voldoende gelegenheid om als begin kleine luchthavens aan te leggen; de kosten van aanleg en onderhoud zijn oneindig veel lager dan de grondorganisatie voor landingsterreinen en hoe zwaar de zeevliegtuigen ook zullen worden, de reeds aanwezige wateroppervlakte behoeft geen verharding te ondergaan.

In die bestaande havens zijn reeds de veilige dalingsplaatsen met alle denkbare accommodatie, zooals gewone wegen, auto-, trein-, tram- en (water)-wegen, telefoon (radio), electriciteit, waterleiding, douane, havenmeester, politie, reparatie-inrichtingen, enz., enz. aanwezig.²⁾

De feiten beginnen ons nu reeds in het gelijk te stellen, dat:

de naaste toekomst behoort aan de geheel metalen meer motorige verkeers-vliegboot — voor Indië het aangewezen, meest economische luchtvervoermiddel.

Het Indische Luchtvaartplan in den Volksraad.

Zij die — behalve de berichten in de Indische couranten — zich de moeite hebben getroost de betrekkelijke Volksraadverslagen te bestudeeren zullen deze met stijgende verbazing hebben gelezen.

De Directeur der Javasche Bank, het Volksraadlid de heer Lighthart — toch wel de Indische financiële expert bij uitnemendheid — heeft overwegende financiële bezwaren; ziet geen enkel risico in uitstel; voor hem spreekt veel meer het gevaar, waaraan we ons blootstellen door ons hals over kop in zoo'n duur avontuur te storten — zonder zelfs het contract met de (a.s.) Luchtvaart nog te hebben gezien (vijf jaar lang 1 miljoen subsidie per jaar).

De regering loopt vrijwel alle risico's van de exploitatie. Het Land moet na afloop van elk jaar er voor zorgen, dat het kapitaal der maatschappij weder tot de oorspronkelijke hoogte wordt aangevuld.

Voor de oprichting van hangars, wachtlokalen enz. wordt f 400.000 gevraagd (maar dit is toch nog maar voorloopig).

En dat allemaal op te brengen, niettegenstaande de door de Regeering zelf erkende financiële moeilijkheden.

Andere leden hebben vooral bezwaren tegen het 5-jarig contract, dat niet ter goedkeuring aan den Volksraad — dus ook niet aan die van de Staten-Generaal — wordt voorgelegd en waarvan

¹⁾ Zie Kol. Weekbl. 13 Oct. 1927, No. I en 11 Nov. 1927, Nos. II en III.

²⁾ Zie ook het artikel van den Officier-vlieger Kon. Marine Moes in „Het Vliegvelde”, Febr. 1928: „Zeevliegtuigen of Landvliegtuigen”.

NETERLANDSCHE
HANDEL-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM

Gestort Kapitaal f 80.000.000.—
Statutaire Reserve f 40.000.000.—

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Aan- en Verkoop van Effecten. — Administratie van Vermogens. — Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS

Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen voor groote administraties.

TAAMS & KEYSER

BANKASTRAAT 10, Den Haag - Tel. 17164, 10387

KEYSER & Co.

P. C. HOOFDSTRAAT 24
Amsterdam - Tel. 21729

Behandelen alle Effectenzaken, geven inlichtingen over Courante en Incourante Fondsen

REKENING-COURANT COUPONS

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken
Safe-Inrichting

FOTOHANDEL

Werkzaamheden voor Amateurs

PH. G. STARKE

— HOOFDSTRAAT 172 —

APELDOORN - TELEF. 630

ATELIERS voor Dag- en Kunstlicht-opnamen

JAN MESKER & Co.

PRINS HENDRIKSTRAAT 44-50

DEN HAAG

COMPLETE MEUBILEERING

IN MODERNE EN ANTIEKE STIJLEN

VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBR. CATALOGUS

BILLIJKE PRIJZEN :: BILLIJKE PRIJZEN

DE N.V. BEGRAFENIS-ONDERNEMING

„SIMPLICITAS”

VAN W. J. INNEMÉE & ZONEN te 's-GRAVENHAGE

IS ONMIDDELIJK IN HET BINNEN-EN BUITENLAND TE ONTBIEDEN VOOR REGELING VAN EEN TRANSPORT, BEGRAFENIS OF CREMATIE

KANTOREN: DENNEWEG 71-73

GARAGES, KISTENMAKERIJ EN DRUKKERIJ: HOOIKADE 43-57

TELEFOON: 11314 EN 12890

HOTEL - RUBRIEK

s-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“,
Bankapl. 2, Den Haag, Tel.
54148. Centr. verw. Warm-
& koud water op de logeerk.

Hotel „Promenade“, Oude
Schev. weg 21, Tel. 50454
Prachtige ligging.
Matige prijzen.

PENSION JORISSEN v.h. STRIKWERDA

JOHAN VAN OLDENBARNEVELDLAAN 76, hoek
Frankenslag Bij Bosch, Duin en Zee.
Geheel Gerestaureerd - Str. Water - Tel. 50949

BEZOEKT HET GEHEEL
OPNIEUW

GERESTAUREERDE
HOTEL-CAFE-RESTAURANT

KUYS-WITZENBURG

HAAGWEG - RIJSWIJK 5692

LUNCH, DINER en A LA CARTE
ZALEN voor Partijen en Vergaderingen

Aanbevolen door de Ver. „Oost en West“

DIRECTIE: A. HASTRICH,
v. h. Central Pavillon - Scheveningen

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR

DINERS AAN HUIS BEZORGD

BIJ AANKOMST IN HOLLAND.
WENDT U IN VERTROUWEN TOT

„DERLUMS“

DAMES- EN HEERENKLEEDERMAKERIJ

WEIMARSTRAAT 65
DEN HAAG :: TEL. 35170

Wij GARANDEEREN al ons werk

PRIMA Grondstoffen
en BESTE COUPE

PRIJZEN UITERST BILLIJK

C. J. L. VERMEULEN'S
VERGROOTINGEN

NAAR OUDE FOTO'S
EERSTE KLAS UITVOERING
ZEER BILLIJKE PRIJZEN
ZEER VELE RELATIEN IN INDIE

TOUSSAINTKADE 20

DEN HAAG

WEIMARSTRAAT 119 (tuss. Regentessepl. en Beeklaan)

MANUFACTUREN. LINGERIEEN. KOUSEN.
SOKKEN. ENZ. - BABY-ARTIKELEN

HET VERTROUWDE ADRES VOOR REPATRIEERENDEN

Aanbevelend. L. A. KWANTEN

de financieele consequenties niet van zijn te over-
zien — zij niet weten waarmee zij er van af zijn.

De wijze waarop de voorstellen zijn toegelicht kan
den toetssteen van bedachtzaamheid en degelijk-
heid niet doorstaan.

De voorwaarde, dat na afloop der overeenkomst
het Land de bezittingen der Maatschappij tegen
boekwaarde moet overnemen is al zeer ongunstig
voor het Land. Sluit dit in zich, dat bij de beëin-
diging van het contract het Land — behalve de reeds
gedurende 5 jaren uitgegeven miljoenen — ten
slotte ook nog eenige miljoenen kan hebben neer
neer te leggen naast het veilig te stellen kapitaal
der combinatie?

Onvoldoende motiveering, onvoldoende toelich-
ting, onvoldoende uitwerking, onvolledigheid, ont-
stellende onzekerheid..... zie daar de voorstellen.

De Volksraad weet totaal niet waarin hij zich in
financieel opzicht heeft te houden.

het verzoek van den Volksraad om het contract
ter goedkeuring te mogen ontvangen wordt afgewe-
zen — ondanks de Regeering te voren de toezeg-
ging heeft gedaan dat het contract zal worden over-
gelegd.

Het 5-jarig contract is een gesloten boek.

Boekdeelen spreken de woorden, uitgesproken
in den Volksraad op 2 Dec. 1927:

... die heeren (Plesman en Delprat) denken:
„laten wij probeeren vóór de bui binnen te zijn
en het huis te halen, want... wanneer de post komt
op de begroting 1929, en de Regeering zit te wik-
ken en te wegen om de zaak sluitend te krijgen,
dan is er een kwade kans, dat het miljoen (subsi-
die per jaar) zal afvallen.“

Het advies van den Commandant der Zeemacht
omtrent de voor- en nadeelen van zeevliegtuigen
(vliegboten) voor het Luchtverkeer in Indië enz. is
blijkbaar niet gevraagd en overgelegd. Vreesde de
Regeering — en terecht — een vernietigend oor-
deel omtrent het luchtverkeer met verkeersland-
vliegtuigen op Java?

De leden van den Volksraad zijn onvoldoende,
onvolledig ingelicht en voorgelicht en daardoor on-
mogelijk in staat geweest de Civiele Luchtvaart in
het ware licht te bezien, om ook maar een eenig-
zins juist oordeel over dat Burger Luchtverkeer te
kunnen vellen.

De toasten van enkele leden hebben den Volks-
raad in een soort feeststemming gebracht en het
overgrote deel der leden hebben als het ware in
een „Hoerah“ stemming voor de luchtvaartpost ge-
stemd.

Het Indische Luchtvaartplan in de 2e Kamer
der Staten-Generaal.

Van haast alle zijden wordt ernstig bezwaar ge-
maakt tegen den post van f 730.000 (om te begin-
nen nog maar) voor de civiele luchtvaart in Indië.
De financieele consequenties zijn in het geheel niet
te overzien. Het gaat toch om op zijn allermindst 5
jaar lang 1 miljoen subsidie en dat gezien de finan-
cieele moeilijkheden in Indië. Zoowel uit finan-
cieele, economische en strategische overwegingen
lijkt het het beste van meet af aan met watervlieg-
tuigen te beginnen. Het advies van den comman-
dant der zeemacht is er niet! De luchtvaartuitga-
ven acht men praematuur, zoowel uit economische
als technische oogpunten.

Niemand der Kamerleden weet iets af van den
inhoud van het contract. Deze zaak kan nog best
uitgesteld worden. Men blijft op kennisneming van
het geheimzinnig contract aandringen, verlangt uit-
stel van de beslissing of een verklaring van den
minister, dat hij van den post geen gebruik zal
maken.

Dezelfde bezwaren als in den Volksraad worden
in versterkte mate in de 2e Kamer naar voren ge-
bracht.

Op waarlijk meesterlijke wijze weet de Minister
te voorkomen, dat ook maar een enkel tipje van de
geheimzinnige sluijer van het contract wordt ope-
licht. Hij kan het contract nog niet aan de Kamer
laten zien — omdat hij 't zelf nog niet ter onder-
teekening heeft gekregen. Als onvolprezen Oeroe-
kweester loopt hij niet in het buitenspel-valletje,

n.l. om dan Nederland een deel te doen meebel-
len....., zoo fijn opgezet door den Indischen bac-

De Kamerleden blijven algemeen echter op
wenschelijkheid van uitstel met klem aandringe-

Dan speelt de Minister zijn laatste en hoog-
troef uit: dat uitstel zal neerkomen op elf ma-
den; dan zullen buitenlanders ons voor zijn...
eerste luchtlijn in Indië mag toch niet door bu-
tenlanders geopend worden.

Het resultaat is verrassender dan een aard-
ving. De schrik slaat de Kamer in de beenen...
de angst doet hun de keel dicht snoeren. Het
volg is... de post wordt aangenomen.

Dat dat uitstel zal neerkomen op elf maand-
zou een, naar het mij voorkomt, niet te verantwo-
den daad zijn van den Minister en van de St.
want zij hebben de vlugge behandeling van de
grooting 1929, waarbij de post opnieuw zal word-
opgebracht, volkomen in hun hand. Geen uit-
van elf maanden... hoogstens een verschuiving
1 Januari 1929.

Dat dan buitenlanders ons voor zullen zijn
de eerste geregelde luchtlijn in Indië door buite-
landers geopend zal worden... is feitelijk al jar-
(1923) geleden gebeurd... Door den Minister wor-
geen enkel feit genoemd, geen enkel bewijs wor-
aangevoerd, geen enkel argument zelfs wordt
geworpen... want die zijn er niet.

Noch van de Engelsche Luchtvaart Mij. te Si-
gapore is — uitbreiding van hare luchtlijnen
de geregelde luchtverbinding middels vliegboot
Singapore—Batavia — of de Australische luch-
vaartmaatschappij uitbreiding harer luchtlijn
met de geregelde luchtverbinding, middels vlie-
booten, Port Darwin via Koepang, Bima—Soer-
baja vóór 1 Januari 1929 toch te verwachten
dat weet de Regeering, kan de Regeering wet-
heeft dat in zekeren zin zelf in de hand.

Er zou alles voor te zeggen zijn om dan op
eigen Indische luchtlijnen met watervliegtuigen
Batavia—Singapore—Medan en Soerabaja—Bima
Koepang—Port Darwin het allereerst te openen
(dit wil men 1 Januari 1929 gaan doen).

Maar de Indische regeering zegt: Dus.....
moeten op 1 Sept. 1928 op Java beginnen met lan-
dervliegtuigen, met alle kosten enz. verbonden aan
landingsterreinen, beoogende op Java een vo-
sprong, die volkomen illusoir is... 'citer ge-
ten koste van Indië... Maar dat geeft immen-
niet! — Kromo betaalt toch..... in absolute on-
kendheid met het geheimzinnig contract en zal
onwetendheid op Indisch luchtvaartgebied.

Op Java dus landvliegtuigen met landings-
reinen enz..... en van Java uit zeevliegtuigen
luchthavens enz. Dus dubbele organisatie,
schillende vliegtuigen, enz., meerder en versel-
lend personeel, meerdere en onnoodige kost-
enorm tijdverlies van luchthaven naar landing-
rein, enz., enz., nadeelen te veel om op te noem-
en..... de zee-luchtroute Batavia—Semarang
Soerabaja (op Java dus) wordt dus juist ge-
onbetwist overgelaten aan de buitenlanders.

Wat blijft er nu toch wel van den deskundig-
opzet der plannen over?

Worden dan de woorden geuit in den Volks-
raad op 2 December 1927 inderdaad be-
urheid?

Urgentie bestaat er heelemaal niet om met ing-
van 1 September 1928 met alle geweld op Java
landvliegtuigen de verbinding Batavia—Semarang
Soerabaja door te drijven; dat is onverantwoor-
lijk tegenover Indië — gezien den financieelen
stand. Het is een politieke blunder bovendien.

Gaan wij in hoofdzaak mede met de ken-
gemaakte vele bezwaren in Volksraad en 2e Kamer
ons hoofdbezwaar is mede tegen de noodlottig-
overhaasting, de ontstellende onvolledigheid en
heilspellende minder deugdelijkheid van den te-
nischen opzet van de luchtvaartplannen in In-

Neen, neen, Indische Regeering, beroep U
op die Hoerah stemming van den Volksraad;
beroep U niet op de geslaagde opgewekte
stemming van de 2e Kamer;

wil U toch niet verschuilen achter een 5-
geheimzinnig contract.

Gij benadeelt Indië voor tonnen gouds — be-
kent Holland onberekenbare schade en goet
Nederlandsche deskundigheid op luchtvaartge-
in Indië te grabbelen.

Laat toch Indië — dat arme Indië — laat

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
Buitenhof 's-Gravenhage

Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062
FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

STAALWAREN - GEROZILVER - PORTRETLIJSTEN
BLOEMPOTTEN - ROOKTAFELS - SPIEGELS
BORSTELHANGERS - GLASWERK - PORSELEIN

J. A. SCHLETTE - DEN HAAG

WILLEM DE ZWIJGERLAAN 50
TELEFOON 50888 :: POSTGIRO 43903

SLIJPERIJ - REPARATIE-INRICHTING
VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT
EMBALLAGE VOOR VERZENDING VRIJ

Jenny K. v. NIEUKERKE

Dr. BLOOKERSTRAAT 27
Tel. 78264 - VOORBURG - Giro 79459

**HOROSCOPEN EN
ASTROLOGISCHE
ADVIEZEN**

G. J. R. v. d. GAAG & ZON

GROENMARKT 27

TELEPH. No. 12512 DEN HAAG

DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

HAARLEM

N.V. v. BASTEN's Woninginrichting

WAGENWEG 102 :: HAARLEM
t.o. de Hazepaterslaan, Tel. 11159

Complete installatiën worden
tevorens volledig begroot en
opgegeven.

Al onze Meubelen, Tapijten,
Stoffen, enz., worden onder
schriftelijke garantie verkocht!
Levering geschiedt franco
door het geheele land, met
eigen auto's.

Alle artikelen in onze Show-
rooms zijn geprijsd, zoodat
iedere Cliënt zelf de prijzen
kan zien.

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

Prettig Tehuis aangeboden

voor een of twee kinderen bij beschaafde
Familie te Heemstede.

Brieven No. B 27, Boekh. LOOSJES,
Grote Houtstraat 100, Haarlem

**CHRISTELIJK LYCEUM
TE HAARLEM**

Gevestigd: EMMAKADE 43

Afdelingen GYMNASIUM,
H.B.S. met 5-jarigen cursus en
Economisch Litteraire H.B.S.

MODERN INGERICHTE SCHOOL
PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector
Ir. W. VAN DORP

Kromo niet opdraaien voor die noodlottige over-
haasting.

Geef diegenen, die roepen „Los van Holland”
geen argumenten in de hand.

Speel niet met de belangen van Indië, die ook
de werkelijk begrepen belangen van Holland zelf
zijn.

Het koloniaal belang is een algemeen Neder-
landsch belang.

Zonder tropen geen Europa — zonder Indië geen
Nederland.

Wordt dit wel begrepen, dit wel ten volle ver-
staan?

Wij moeten alles doen ter versterking van den
band tusschen Oost en West — en juist door en
in de Luchtvaart kan die band zoo versterkt wor-
den.

Brengen wij in en naar de Indië het beste eigen
luchtverkeer tot stand, spoedig..... maar zonder
overhaasting.

Heeren Plesman en Delprat, wij doen een beroep
op U; de belangen van Indië boven alles.

Het woord is thans aan de leden van de 1e Kam-
mer der Staten-Generaal, de Senaat.

Moge de Senaat haar plicht ten deze verstaan.

**Het Koloniaal Instituut en
de Surinaamsche afdeling daarvan,**
door
C. K. KESLER.

Wie na langjarige afwezigheid uit Nederland,
nadat de oorlog en diens gevolgen hun invloed
hadden doen gevoelen, in Amsterdam terugkwam,
die had eerst een beetje moeite zijn eigen stad te
herkennen. Zoo ging het mij althans, toen ik na
mijn 12-jarig verblijf in de West in 1920 voor een
jaar in Holland was. Het toeval bracht mij destijds
nogal eens in de buurt van de Muiderpoort, een
der vele plaatsen, die zoo sterk veranderd waren.
Waar zich vroeger de rustige Oosterbegraafplaats
uitstreekte, met daarvoor de hooge iepenboomen
waarin heele roeken-kolonies nestelden, stond een
schutting en daarachter werd gegraven en geheid
en geschiedde al datgene, wat in Amsterdam nood-
ig is, als een imposant gebouw zal verrijzen. Eind
1925 stond dat gebouw er, het Koloniaal Instituut
met zijn drie afdelingen: Tropische Hygiëne, Eth-
nologie en Handelsmuseum en de rijk voorziene
bibliotheek. Het doel was bereikt, dat het Comité
van Voorbereiding zich in 1909 gesteld had, te
stichten „eene instelling, waar wetenschap en prak-
tijk elkaar de hand reiken vanwaar vormende
kracht uitgaat in wijden kring en dat den weg zal
moeten wijzen aan het jonge Nederland, dat de
schoone taak heeft te vervullen om Grooter Neder-
land tot bloei en ontwikkeling te brengen en met
eere te doen uitkomen in den wedloop der nabur-
rige staten.” En de kroon werd op het werk gezet,
toen het gebouw op plechtige wijze op 9 October
1926 ingewijd werd in tegenwoordigheid van de
Koninklijke familie en kort daarna voor het publiek
kon worden opengesteld.

Velen van de meest vooraanstaanden in den
land hadden ertoe medegewerkt om, in weerwil
van haast onoverkomelijke moeilijkheden, die de
oorlogstoestand medebracht, dat doel te bereiken.
Het zou een lange lijst worden, die allen op te som-
men, maar twee mogen hier toch wel genoemd
worden, aan wier initiatief de totstandkoming van
het Instituut is van de vorstelijke instelling in Amster-
dam, waardoor nieuwe luister werd toegevoegd aan
de keizerskroon van Maximiliaan, die het wapen
der stad dekt. Die namen zijn die van den Oud-
Minister van Koloniën, wijlen J. T. Crem - en van
het Lid der 2e Kamer, wijlen Dr. H. F. R. Hubrecht,
den Maecenas der instelling.

En nog twee namen dienen hierbij gevoegd te
worden, die van de mannen, van wier werk het
Koloniaal Instituut de historische voortzetting is,
n.l. van F. W. van Eeden, den Secretaris van de in
1777 opgerichte Nederlandsche Maatschappij van
Nijverheid, later Directeur van het Koloniaal Mu-
seum te Haarlem en van zijn opvolger als zoodanig
Dr. M. Greshoff.

Reeds in 1884 was de ruimte, die voor de door
hen bijgebrachte verzamelingen in het Pavil-

joen Welgelegen, het vroegere buitenverblijf der
familie Hope, later korten tijd residentie van Ko-
ning Lodewijk Napoleon, te klein en in 1909 was
de toestand daar zoo benauwd geworden, dat alle
hoeken en gaten bezet waren. Aanbiedingen van
schenkingen moesten wegens dat gebrek aan ruimte
zelfs van de hand gewezen worden.

Het was dringend noodig, dat er een centrale
stichting ontstond, waar alles kon worden bijeen-
gebracht, dat uit wetenschappelijk en praktisch oog-
punt voor de koloniën en daardoor ook voor de ge-
heele Nederlandsche samenleving van belang ge-
acht kon worden. De aangewezen plaats voor die
stichting was uit den aard der zaak de hoofdstad.
Van den aanvang toeh van onze koloniale geschie-
denis had die de hoofdrol gespeeld: de Kamers van
Amsterdam van de Oost- en West-Indische Com-
pagnieën waren verreweg de voornaamste, een Ko-
loniaal Instituut behoorde te Amsterdam te zete-
len. Dat begreep ook het Gemeentebestuur, dat vrij-
wel gratis het benodigde terrein voor het stichten
van een gebouw afstond en evenals de provincie
ruime subsidies toestond voor het totstandkomen
ervan.

Naar dat gebouw werden nu geleidelijk de kost-
bare verzamelingen overgebracht, die op verschil-
lende plaatsen verspreid en soms haast onbereik-
baar, maar vrij gering nut voor studeerenden en be-
langstellenden hadden. Daar werden de verschil-
lende laboratoria en bureaux ingericht, daarheen
werd ook de rijke boekenschat overgebracht. En
daar wordt thans dagelijks door een staf van kun-
dige mannen met hunne helpers gewerkt in ver-
schillende richting, om steeds meer de kostelijke
Koloniaal instelling aan haar doel te doen beant-
woorden. En, als men langzamerhand in breede
kringen begint in te zien, dat Nederland met zijn
koloniën groot is en zonder deze slechts van be-
trekkelijk geringe betekenis zou zijn, als men er-
van doordrongen begint te worden, dat Nederland
zijn overzeesch bezit noodig heeft, maar dat dit
evenmin buiten het moederland kan, dan is dat
voor niet het geringste deel aan de werkzaamheid
van het Koloniaal Instituut te danken. Dat beoogt
koloniale propaganda door verschillende middelen,
door aanschouwelijke voorstelling, door informatie,
door betrekkingen te onderhouden met het onder-
wijs en door zijne publicaties.

Voor het groote publiek treedt het meest op den
voorgond de aanschouwelijke voorstelling door
middel van tentoonstellingen, door middel van de
meer dan 10.000 lantaarnplaatjes en de 100 films
en vooral door middel van het museum; het eth-
nologische- en het handelsmuseum. Uit den aard
der zaak neemt Oost-Indië met zijn schatten op
volkenkundig gebied, met zijn belangrijke cultu-
res daarvan de overgrote ruimte in, maar sedert
op 21 Mei j.l. de afdeling Suriname geopend is en
die van Curaçao binnen eenigen tijd tegemoet ge-
zien kan worden, neemt ook de West een waardige
plaats in.

Een flinke ruimte op den tweeden omgang rond-
om de indrukwekkende, groote hal bevat zeer veel
van datgene, wat Suriname in verschillende opzich-
ten zoo hoogst belangwekkend maakt. En alles is
op even smaakvolle en zelfs voor den leek hoogst
instructieve wijze tentoongesteld. In zijn overzicht
van de opening der nieuwe afdeling vestigde de
redacteur der rubriek Suriname van dit blad in het
bijzonder de aandacht op de prachtige veeren-
sieraden der Indianen. Inderdaad deze mogen ge-
zien worden. En het is verheugend, dat de kostbare
verzamelingen, bijeengebracht tijdens de Gonini-
de Tapanahoni- en de Toemoek-Hoemak-expedities,
resp. in 1903/4, 1905 en 1907, die wegens gebruik
aan ruimte voorloopig in 's Rijks Ethnographisch
Museum te Leiden vrijwel weggestopt moesten wor-
den, dank zij de vrijgevigheid der regeering hier
een waardige plaats hebben kunnen vinden. Veeren
sieraden, kralen- en schelpenwerk en vooral ook de
sierlijke korjalen, zij doen duidelijk zien, welk een
artistieke zin er schuilt in zulk een primitief volk,
als de Surinaamsche Indianen en ook wel in som-
mige opzichten in de Boschnegers. Soms gebeurt
het, dat de geciviliseerde mensch eenige moeite
heeft, om het mooie in de kunstuitingen van pri-
mitieven te ontdekken; hier is die moeite overbo-
dig. De kleuren-combinaties, de motieven in zijn
kralen- en schelpenwerk, die de Indiaan blijkbaar
mooi vindt, zij spreken ook onmiddellijk tot ons
en weinigen zullen er zijn, die ze niet waardeeren.

Een bevredigende beschrijving van de nieuwe
afdeeling te geven, zou ongetwijfeld verre de ruimte

TENTOONSTELLING OOST- EN WEST-INDIE

VAN 11 JUNI TOT 28 JULI 1928

Hotel-Café-Rest. DE WATERBERG
(OPENLUCHTMUSEUM) 5606

Iederen Zondag Thé Dansante
SCHELMSCHEWEG 17 :: TELEF. 2030.
ARNHEM - EINDPUNT LIJN 5 - J. B. PRIMUS

Mrs. M. ORMOND

82 Rijnstraat - ARNHEM - Telefoon 2152

Ladies' Tailoring and Dressmaking

Altijd in voorraad de nieuwste modellen

Middag- en Avond-Japonnen, Costumes, Mantels, etc.

MATIGE PRIJZEN 5596

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

UW ADRES voor het ONTVLEKKEN,

PERSEN, STOOMEN en VERVEN, is: 5573

G. DE BLAAUW - ARNHEM

HOMMELSCHWEG 81 - MANEGESTRAAT 13

Telefoon 3077

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën

HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

A. M. SMIT & ZN.

Heerenhoeden - Modes

BAKKERSTR. 53 - ARNHEM
IN HET CENTR. DER STAD. GEEN FILIALEN

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

JOHAN WILLEMS

ARNHEM 5613

Magazijnen: Spijkerlaan 46, Telefoon 865.

„De Sphinx”, Hommelstr. 38-40, Tel. 1136.

Steenstraat 66 A-B - Telefoon 362.

„De Porselein Winkel”, Kortestraat 17-18, Telefoon 1286.

Het goeadeadres in Arnhem
voor alles op 't gebied van
Huishoudelijke Artikelen

Wij verzenden naar Oost- en West-Indië onder garantie.
Aanbevolen adres voor Oost en West.
Vele tevredenheidsbetuigingen van Indische families.

„ZYPENDAAL
ARNHEM.
11 JUNI TOT 28 JULI
TENTOONSTELLING
OOST & WEST
INDIE
1928.

Koopt bij voorkeur bij onderstaande
Adressen. Denkt ook om de
„OUDE STAD”

HOTEL BELLEVUE (Nieuw)

ARNHEM :: TELEFOON 1281

Gelegen over het Park ZIJPENDAAL en Sonsbeek
(TENTOONSTELLING). Kamers met volledig Pension
Restaurant van 5-7 uur.

5557

CONSTANT MEIJER

F. HOLLAAR - ARNHEM

SCHOENFABRIEK:

SPECIALITEIT MAATWERK

Gaarne nemen wij maten in ons archief op voor
families, welke naar Indië vertrekken; groote
ervaring op dit gebied. 5586

SCHOENWINKEL:

„Betere” binnen- en buitenlandse merken
CHAUSSURES BALLY, K. BOOTS & SHOES

VOETVERZORGING:

Dr. SCHOLL's Foot Service

Rijnstraat 34 - Groote Oord - Varkenstraat

BEZOEKT CABARET-DANCING

STEENSTR. 107 **MODERN** ARNHEM
TELEFOON 97

Optreden van Eerste Rangs Specialiteiten

Elken Vrijdag nieuw Cabaret-Programma

Jazzband-Orkest :: Fijne Parketvloeren

PLATTE GOUDEN HEERENHORLOGES
Uiterst fijne DAMES POLSHORLOGES
REISHORLOGES 5587

De naam **ALPINA** waarborgt U kwaliteit

F. G. HAAS & Zn. - Horlogemakers

BAKKERSTRAAT 42 - TEL. 1511 - ARNHEM

MANEGE J. VAN DEN EIJDEN

ARNHEM

RIJPAARDEN TE HUUR

Rijles voor leden van de Manege per uur f 3.—, abon-
nement 20 lessen f 55.— Voor niet-leden: buitenrijden,
het 1e uur f 4.—, volgende uren f 3.—. Les in de manege
f 4.— per uur. Lidmaatschap f 25.—. 5561

HANDEL IN LUXE RIJ- EN RIJTUIGPAARDEN

— FOTO —
ARTIKELEN **Eapi**

N. KRAMER KL. OORD 2 ARNHEM

**KUNSTNIJVERHEIDSHUIS
DIE OLDE MUNTE**

BAKKERSTR. 56a, ARNHEM - TEL. 294

KUNSTAARDEWERK - RAM
GLASWERK - LEERDAM
'EEFWERK - DE INSLAG
TIN - BRONS - LEERWERK
SCHEMERLAMPEN - GRAFISCHE KUNST

J. W. BAARD - ARNHEM

GLAZENWASSCHERIJ EN SCHOONMAAKBEDRIJF

Fabriek van: MARKIEZEN,

:- ZONNESCHERMEN :-

JALOEZIEEN en ROLLUIKEN

WESTERVOORTSCHEDIJK 105-106 - TELEF. 134

FIRMA WAGNER

RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ
SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWAREN

ARNHEM

JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 476

TENTOONSTELLING „OOST- EN WEST-INDIE

ELECTRO-RADIO

HOMMELSCHWEG 181-183 :: ARNHEM

Aanleg en Onderhoud van ELECTRISCHE
INSTALLATIES, RADIO-TOESTELLEN
en ONDERDEELLEN :: Tel. 1231

RIETEN MEUBELEN

H. F. SCHMIDT

BAKKERSTRAAT 24

ARNHEM :: TEL. 1538

TEKENINGEN OP AANVRAAG

VELE INDISCHE
DANKBETUIGINGEN

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

Zee- en Riviervischhandel L. WIGGERS

Wielakkerstr. 31, Arnhem, Tel. 450, Oppericht 1823.

Uitsluitend eerste kwaliteit verse

GEROOKTE, GEDROOGDE EN GEZOUTEN VISCHWAREN

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

Zadel- en Koffermakerij 5649

J. B. PAS Jr. - ARNHEM

Bloemstraat 70

Levering van alle soorten Hut- en Mailkoffers.
Reparatie-inrichting.

Aanbevolen voor de Vereeniging „Oost en West“.

BOULEVARD-GARAGE

PRINSESSESTRAAT
TELEFOON 1939 - ARNHEM

LUXE VERHUUR

EERSTE KLAS WAGENS 1-5671

Vert. OVERLAND-WHIPPET en WILLYS-KNIGHT Automobielen
Reparatie aan alle merken

STALLING - OLIE - BENZINE - BANDEN

Sportmagazijn „PHENIX“

C. J. EILERS 5574

STEENSTRAAT 98B - ARNHEM - TEL. 3175

GROOTE SORTERING:

SPORT-ARTIKELEN, SPORTKLEEDING,
DAMES- EN KINDERKOUSSEN EN TRICOT-COMPLETS

Banketbakkerij W. J. PAALMAN Jzn

JAC. CREMERSTRAAT 44a - ARNHEM

WIJ LEVEREN UITSLUITEND PRIMA GEBAK

BESTELT U EENS 5572

DE AANDACHT van zakenlieden wordt ge-
vestigd op de gelegenheid
tot het plaatsen van „stands“ op de I. T. A. (Indische
Tentoonstelling te Arnhem).

Hotel-Pension-Restaurant-Theeschenkerij

„KIEVITSDELL“

Schitterend gelegen tusschen de bosschen
Doorwerth aan de halte Kievitsdell.
Kruispunt Oosterbeek Hoog en Laag.
Ooster Stoomtram. 5561

Wij deelen mede dat onze 6105

Voorjaars-Collectie

gereed is en noodigen beleefd uit tot een bezoek

Fa. Wed. Kamerbeek, Mej. T. Snoek

BAKKERSTRAAT 3, t.o. Nationaal - ARNHEM

overschrijden, die daarvoor in dit blad beschikbaar
gesteld kan worden. Want ook de afdeling Han-
dels-museum is niet minder beziens- en bestudee-
ringswaardig, dan de ethnologische helft.

Houtmonsters, die het meer of minder bestand
zijn tegen de verwoestingen van den paalworm de-
monstreeren en andere boschproducten, zooals ba-
lala trekken allereerst de aandacht. En daarnaast
de verschillende plantage-producten, koffie, suiker,
cacao en rijst. En, wat o.a. duidelijk gedemonstreerd
wordt, is de rijkdom aan vruchten, die Suriname
bezit en die hier te lande nog veel te weinig bekend
is. Want, behalve de hier geëxposeerde, die t.z.t.
voor export in aanmerking zouden kunnen komen,
zijn er nog veel, die voor dat doel wellicht niet van
belang zijn, maar die in het land zelf met graagte
door kinderen en volwassenen geconsumeerd wor-
den, de verschilende z.g. kersensoorten, babykers,
mondjokers e.a., awarra, pomme de cythere, enz.

Ook al door de medewerking van het Instituut
en als gevolg van de relaties, die tijdens de reis
van den Directeur van het Handelsmuseum, Prof.
Dr. de Bussy, onlangs in Indië werden aange-
knoopt, verschijnen nu en dan zendingen van en-
kele soorten Oost-Indische vruchten op de Hol-
landsche markt. Surinaamsche zijn er nog maar
zeer weinig. Nu en dan wat sinaasappelen, die, won-
derlijk genoeg, niet zoo in de smaak schijnen te
vallen als de Zuid-Europeesche soorten, en soms
eenige ananassen, maar verdere Surinaamsche
vruchten zijn vrijwel onbekend. Weinigen zullen
waarschijnlijk weten, dat de Surinaamsche sapo-
tilla zeer zeker niet achter staat bij de Indische
savoe manilla, dat vele Surinaamsche bacooven veel
lekkerder en geuriger zijn, dan wat hier onder den
naam van bananen langs de straat wordt te koop
aangeboden en gretig afrek vindt. Daarin onder
meer verandering te brengen, het is te hopen en
te verwachten dat de moeite, aan de inrichting der
nieuwe afdeling besteed, ertoe moge medewerken.

In ieder geval, tot een betere kennis van een nog
zoo onbekend deel van Groot-Nederland werkt zij
op onovertrefbare wijze mede. De prachtige kaart
aan den muur doet zien, welk een belangrijk deel
van Zuid-Amerika wij reeds meer dan 2½ eeuw be-
zitten. Een andere kaart toont aan, welk een klein
gedeelte daarvan nog pas in cultuur gebracht is.
De tentoongestelde voortbrengselen demonstreeren,
welk een rijkdom van producten dat gebied reeds
kan opleveren.

Betere koloniale propaganda, krachtiger stimu-
lans voor Hollandsche ondernemingsgeest is moei-
lijk denkbaar.

Juni 1928.

Op reis naar Borneo!

Dertig dagen in de Rooie Zee.

Door

H. F. TILLEMA, 1)

(Slot).

Fotografeeren aan boord.

Eens op 'n dag werd er een vreeselijk geschreeuw
gehoord; 't bleek dat een visscher met een prauw-
tje was omgeslagen door den hevigen wind. Met
een motorbootje werd hij van een wissel dood ge-
red. Ik bracht den tijd door met experimenteeren
op fotografisch gebied en wel door de omstandig-
heden waaronder ik in de „rimboe“ zou verkeer-
en, zoo goed mogelijk na te bootsen. Thuis ging het
zelfs met water van 85° F. heel goed, aan boord had
ik alle mogelijke teleurstellingen toen de tempera-
tuur der omgeving boven de 80° F. kwam. Vaak
was ik de wanhoop nabij. Niemand had aan boord
tropische ervaringen, zoodat ik op me zelf was aan-
gewezen. Met films ging het goed, maar een ernstig
amateur werkt met ortho- of pan-chromati-
sche platen. Te Medan kocht ik later natriumsul-
faat en toen ging het best.

Het tweede blad los.

In het tweede blad werd niet geboord. Dadelijk
werd dynamiet gebruikt en weer met succes. De
hoeveelheid was grooter dan bij het vorige, want tal
van groote vissen lieten er het leven bij, vissen,
die naarstig werden vergaard. Het tweede blad werd
met een hoeratje aan boord geheschen. Het reserve-
blad was vrij gauw gemonteerd. Toen moest er nog
een beschutting van onder water spoedig hard wor-
dende cement worden aangebracht en was alles na
15 lange dagen zwoegen klaar. Maar was alles in-
derdaad in orde? Mocht men zonder controle van
den niet technisch geschoolden duiker de overtocht
Perim-Belawan doen? Was men verantwoord? De
1ste machinist meende van niet, waarom hij be-

sloot „naar beneden“ te gaan om alles zoo goed
mogelijk te controleeren. Onder groote belangstel-
ling stak hij zich in een duikerpak, liet zich de
noodige aanwijzingen geven hoe zich in zoo'n zeer
ongewoon kledingstuk te gedragen, waarmede hij
in het water dook. We waren allen blij, toen wij na
een tijdje van spannend wachten den helm boven
water zagen komen, omdat een dergelijk experi-
ment heelemaal niet zonder gevaar is. Het onder-
zoek in loco had aangetoond, dat alles in orde was,
tenminste voor zoover men daartoe uit een onder-
zoek onder ongunstige omstandigheden mocht be-
sluiten. Geconstateerd werd er nog, dat ook het
derde blad een flinken klap had gehad. Vermoede-
lijk heeft de schroef ergens in een haven tegen een
hard voorwerp geslagen.

Op het eiland Perim.

De vele lezers van dit blad, die Perim zijn gepas-
seerd, zullen wel eens gedacht hebben: wat zou

Het meest gesorteerd Magazijn van Lingerieën, Modeartikelen, Tricotage enz.

in „DUINOORD” is Magazijn „DE ZONEGRENS”

FREDERIK HENDRIKLAAN 99 :: DEN HAAG

Uitsluitend 1ste kwaliteit, scherp concurrerende prijzen

FILIALEN: Thomsonplein 26c, Den Haag

Pansierstraat 48, Scheveningen

dar toch te zien zijn op dat kale eiland? Ik ben er, nadat we \pm 14 dagen in de haven hadden gelegen, aan land geweest, 'n paar keer en kan er dus wat van vertellen. Het eiland is één groote woestijn van groote keien, waartusschen hier en daar eenige plantengroei. Typisch was het gezicht van een 7-tal kameelen, „grazend” op en tusschen die steenen. Tal van wegen vindt men er. Ze zijn vermoedelijk voor militaire doeleinden aangelegd. Hier en daar treft men nog kleine verdedigingswerken aan, waarop nog half vergane zandzakken liggen. Het regent er zelden, zoodat men aangewezen is op gedistilleerd water. Langs *bovengrondsche* pijpleidingen wordt het gedistribueerd, ook aan de schepen, die er f 10.— de M^o. voor moeten betalen. Het water beantwoordt niet aan de allereerste eischen, die men aan goed water moet stellen, n.l. dat het kleurloos moet zijn.

Inderdaad lijkt het meer op „Pils” dan op drinkwater! Dit komt van het ijzer, dat het uit de leidingen opneemt. Daarom de praktische Engelschen de buisleiding niet *ondergronds* hebben gemaakt is me niet duidelijk, ook niet waarom er door de Stoomvaartmaatschappijen niet tegen wordt geprotesteerd, dat men voor zeer duur geld geen uitstekende waar krijgt! De Europeanen op Perim *drinken* het water, dat door ezels in vaatjes langs de huizen wordt aangebracht. Heel dicht bij het eiland, er van gescheiden door een nauwe straat, ligt Arabië. Op een hoogen berg daar had men in den oorlog een kanon weten te brengen, dat ver genoeg droeg om de vuurtoren van Perim te bereiken. Deze werd 's nachts eenige keeren geraakt, waarom men besloot het vuur niet meer te ontsteken. Het was heerlijk wandelen op Perim! Er woei geregeld een stijve bries, de atmosfeer was droog, zoodat men totaal geen hinder had van de warmte. We troffen het, dat we er in de „goede” maand waren. In andere jaargetijden is het er heel warm! De warande's voor de woningen der Europeanen zijn voorzien van vrij breede latten, kruiselings geplaatst. Of men dit voor Indische oogen zeer hinderlijke rasterwerk er heeft aangebracht om den fellen wind te breken of met het doel om wat schaduw te hebben als de zon hevig brandt, kon ik niet te weten komen. Op Perim bevindt zich natuurlijk een ijsfabriek. Die fabriek maakte op mij niet den indruk van reinheid. Bij het bezichtigen bleek, dat ze niet werkte: de oliemotor was stuk! Een paar meter er van daan stonden twee andere motoren, die dynamo's moeten drijven. Een had men overdag heelemaal niet nodig, hij werkte alleen maar eenige uren 's avonds. Maar koppelen aan de koelmachine kon men hem niet, daartoe stond hij verkeerd. Die onpractische opzet der inrichting verwonderde me van de praktische Engelschen. Ik bezocht er ook een kampong: zag er heel weinig kinderen, eenige vreeselijk magere katten, en een paar iets minder magere geiten en ajams, heel klein. Hoe die wezens aan voedsel komen, is me nog steeds een raadsel.

Malaria is er op het eiland tengevolge volmaakte afwezigheid van water niet, zoodat deze het geboortecijfer niet in ongunstigen zin kan beïnvloeden zooals op Java. Bij het dorpje was in een dal een diepe kuil gegraven, met het doel er regenwater in op te vangen. Hij was kurkdroog toen ik er was.

'k Stapte bij het dorpje (na volbrachte wandeling waarop bij een volgende gelegenheid mijn wandelgenoot had opgemerkt, dat er meer dierlijk en plantaardig leven op het eiland was, dan we van uit het schip hadden verwacht) in een prauwtje en zeilde met flinke vaart „Manoeran”-waarts. De man aan het roer kende wat Engelsch. Hij wist al, dat ons schip een ongeluk had gehad. Heerlijk was het te zien hoe de menschen met hun bootje wisten te manoeuvreren! Dat was heel wat anders dan het zeilen een paar jaar geleden bij het eilandje Babbar (eilandje in de Molukken, Timor een eind voorbij) toen ik in arren moede zelf de schoten van 't zeil ter hand nam.

Den 22sten Februari was het 1ste blad stuk geslagen, den 23sten Maart pas was alles hersteld en konden we de reis naar Indië vervolgen.

„Eindelijk, watte”.

Er werd order gegeven om de ankers te hieuwen. Het ratelen der ankerketting klonk ons allen als muziek in de ooren. 'k Stond met aandacht naar het manoeuvreren te zien, toen ik 'n stem achter me hoorde: „Eindelijk, watte”? 't Was de bootsmans landgenoot, bijna dorpsgenoot, die met die twee woordjes in ons beider „memmetaal”, zijn overvol gemoed luchtte. Wij begrepen elkaar!

Uit het leven van den zeeman.

Wanneer men per mailboot reist, merkt men van het leven van den zeeman niets: het blijft voor den passagier een gesloten boek. Gaat men met een boot van den snelvrachtdienst dan komt men er nauwer mee in aanraking. Waar ik als eenig passagier van een vrachtboot, die door omstandigheden ongeveer 60 dagen over de reis deed, reisde, heb ik er nauwer mee kennis gemaakt, dan dit zooals boven reeds is gezegd, normaal het geval kan zijn. En die kennismaking leidde tot kennis van sociale toestanden, die ik in die kleine maatschappij niet had vermoed. Bij stukjes en beetjes kreeg ik eenigen kijk op den werkring van den zeeman, kijk op de licht- en op de schaduwzijden van zijn bestaan.

Men kan het personeel aan boord in twee scherp gescheiden groepen verdeelen: de eene groep werkt op het dek, de andere in de machinekamer. Het werk der eerste groep is in open zee, als alles normaal verloopt, niet zwaar. Anders wordt het ongunstige weersomstandigheden. Maar hiervan heeft men op de reizen naar en van de tropen weinig hinder en bovendien men is zeeman! Wat wel drukt zijn de lange werktijden bij het lossen en laden langs de kust. Dan wordt van het fysiek der stuurlieden zeer veel gevraagd. Klagen doet hij er niet over, want het staat niet flink vermoeidheid te toonen. Immers dit zou van invloed zijn op zijn conduite. De conduites worden wel opgemaakt door deskundigen, maar die deskundigen hebben den tijd toen ze „aan de luiken” stonden al lange jaren achter den rug, terwijl er nog bij komt, dat ze gezagvoerder geworden zijn na korte jaren dienst, terwijl in den tegenwoordigen tijd de promotie heel traag is. Zij, die *thans* aan de luiken staan, doen dit al een lange, lange reeks van jaren zoodat ze de bezwaren in veel hooger mate voelen, dan hun beoordeelaars. Ik heb het bijgewoond, dat er aan een haven 4 nachten is doorgewerkt. Dan wordt er van den man „aan het luik” te veel gevergd. Bij het lawaai der vele hijschkransen is er van *rustige* slaap geen sprake! Ik weet zeer goed, dat deze meening niet algemeen wordt gedeeld, maar ik heb te goed uit mijn oogen gekeken om bij mijn meening 't blijven volharden. *Internationaal zou dit alles moeten worden geregeld natuurlijk!*

Huisvesting en voeding aan boord zijn zeer goed, vooral de hutten zijn op de groote schepen heel wat beter ingericht, veel logischer geplaatst dan een 30 jaar geleden. Algemeen sprak men dan ook over dit alles voldoening uit. Wellicht zouden door beter isolatie tegen voetstappen zoowel als stralende warmte van stoomleidingen hier en daar nog wel verbeteringen kunnen worden aangebracht.

Enkele der mannen van het achterschip vertelden me dat ze gaarne de radiotelegrammen zouden ontvangen en dan vertaald in 't Hollandsch omdat het Engelsch hun te moeilijk is. Ze waren met hun voeding niet geheel tevreden: „de Maatschappij verstrekt zeer goede grondstoffen, maar „Moeder de vrouw kookt beter” meenden ze. Of die meening 't is is, kan ik niet beslissen. Persoonlijk had ik in geen enkel opzicht iets aan te merken. 'k Heb het aan boord best gehad!

Machinekamerpersoneel.

Het machinekamerpersoneel werkt onder ongunstige omstandigheden. Ik heb bij een buitentemperatuur van 28,3° C tot 28,9° C in de machinekamer temperaturen vastgesteld van 38° tot 42° C. Op de stookplaats heerschten toen resp. temperaturen van 41° C tot 45° C!! Wanneer men nu bedenkt, dat de lichaamstemperatuur 37° C is, dan blijkt wel heel duidelijk, dat temperaturen van \pm 100° F tot \pm 107° F (op de stookplaats zelfs 113° F) wel bijzonder hoog zijn. Zeer jammer vond ik het, dat de relatieve vochtigheid der lucht niet werd genoteerd, want het is bekend genoeg, dat het de twee factoren: warmte en vochtigheid zijn, die de temperatuurregeling van het lichaam beïnvloeden. Ik vermoed, dat op zee in de tropen de vochtigheid der lucht zeer hoog is! Ik merkte nog op, dat volgens statistische cijfers de opgegeven temperaturen in de Roode zee in de maanden Juni t. en met October nog veel hooger zijn en maxima bereiken van \pm 130° F!! Was er nu niets aan te doen, men zou er zich bij moeten neerleggen, maar m.i. is er wel wat aan te doen! De ventilatie n.l. is niet goed „door-geconstateerd”. Aan dit vraagstuk wordt door de scheepsbouw-ingenieurs lang geen voldoende aandacht gewijd. Als men b.v. ziet, dat de ventilator voor de vuren de „koude” lucht

beneden in de machinekamer aanzuigt, dan vraagt men zich af: Zou het niet logischer zijn de warme lucht boven af te voeren en deze onder de vuren te brengen?

In de hel.

Als leek kan ik dit alles niet beoordeelen, maar sterk heeft zich bij mij de overtuiging gevestigd, na eenige weken achter elkaar bijna dagelijks in de „hel” te hebben rondgekeken: „'t Kan anders, 't kan beter, 't moet beter!”

De passagiers, de concurrentie dwingen de maatschappij tot het in de vaart brengen van buitengewoon kostbare schepen, tot het verstrekken van maaltijden, zóó overdaadig, als geen enkel passagier 't thuis ook maar bij benadering heeft, wat heel veel geld kost aan inrichting en exploitatie. Waarom hebben de veeleischende passagiers er vrede mee, dat de mannen, die hen het reizen mogelijk maken, lijden? Zeker, 't zal geld kosten van aanleg en exploitatie, maar die sommen kunnen onmogelijk de cijfers bereiken, die thans worden uitgegeven om den veeleischenden passagier steeds maar meer tegemoet te komen. Mag ik dit sociale vraagstuk onder de aandacht brengen van allen, die naar en van Indië reizen?

Zware eischen.

Aan het personeel in de machinekamer worden, naast zware lichamelijke, hoe langer hoe hogere eischen gesteld in verband o.a. met de omwenteling in het voorstuwingsorgaan, den overgang van de „gemakkelijke” stoommachine tot den nauw luisterenden motor. De positie van den machinist aan boord heeft, kon men in hun periodiek lezen, geen gelijken tred gehouden met de voortschrijding der techniek. Als men hoort, dat bij het proefstoomen van een nieuwe boot den pas aangestelden gezagvoerder een kostbaar souvenir wordt aangeboden, terwijl de hoofdwerktuigkundige, die langen tijd den bouw der machines in het buitenland heeft gecontroleerd, de machines, die *het* vitale deel van 't schip vormen, dit teeken van waardeering niet ontvangt, dan sticht dit kwaad bloed. Onder dit alles, waarbij meen ik nog komt de slechte promotie, en naar de meening van velen de te late pensionering, lijdt de geest. Het noodzakelijk gevolg is, dat de werkelijk goede elementen zich niet meer tot het beroep voelen aangetrokken en zich dus of niet aanmelden, of „er uit” loopen. Het schijnt, dat de toestand reeds nu zorgen baart. Het periodiek, dat ik las, voorspelt, dat het er over enkele jaren hopeloos zal gaan uit zien, wordt er geen rekening gehouden met de grieven van den man in de machinekamer.

Ik kan, wat ik hierboven opmerkte, als buitenstaander niet beoordeelen, maar omdat de zeeman de onmisbare schakel vormt in den keten van het verkeer over de aarde van mensch en goed, meen ik goed te doen er op te wijzen, dat er aan boord der *kleine* maatschappijen sociale vraagstukken liggen van *grote* beteekenis.

Kakkerlak in den ketel.

De eerste paar dagen stoomen deed ons wat vreemd aan: 't was zoo eigenaardig, dat regelmatig draaien van de schroef. Maar 't wende gauw. Op 'n middag over 't schip kijkend, zag ik den hofmeester in hevige beroering op mij afkomen. „Meeneer, voelt U het? Al weer 'n blad naar de maan.” Inderdaad voelde ik, dat het schip eigenaardige, ongewone bewegingen maakte. Wat dat was? „Niets,” zei de 1ste machinist, „er zit een kakkerlak” in den ketel.” Gelukkig dat er „niets” was.

Ik zou heel wat meer van het leven aan boord hebben kunnen vertellen, maar ik heb nu, vrees ik, al te veel van het geduld van den lezer gevergd, zoodat ik het er bij zal laten.

De reis tot Belawan was zeer voorspoedig. Het meest treffende van de heele reis vond ik het oogenblik, dat de agent daar aan boord kwam met de mail. Nog zie ik ze voor me, de gezichten der menschen, snakkend naar berichten van hem, die hun lief zijn en van wie ze in geen twee maanden *iets* hadden vernomen.

Geen drinkwater bij de nieuwe goeding te Belawan.

Te Belawan werden groote pakhuizen gebouwd. Ik heb al eens opgemerkt, dat „hygiëne est dans tout” en dat ze dus ook in goedangs steekt. Ik miste n.l. drinkgelegenheden voor de koelies, die in de brandende zon werkend aan goed drinkwater groote behoefte hebben. Op de *Hollandsche* schepen wordt water aan boord verstrekt, op de mailschepen, die koelmachines bezitten, gaat dikwijls een ketel ijswater naar de ruimen. De koelies waardeeren dat in hooge mate, vertelde iemand me, die geregeld met hen werkt. „Men krijgt daar beter werk dan op die schepen, waar de kraan van 't drinkwater wordt gesloten”, merkte hij nog op.

Terwijl ik dit schrijf, telefoneert de „Maatschappij” me, dat men mij mijn „noodhaven” kwijtscheldt. Deze welwillendheid waardeer ik zeer.

Na 61 dagen reis kwam ik te Tandjoeng Priok.

„Eindelijk, watte?”

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Indrukken van Bali.

De ster-correspondent van de *Nieuwe Rotterdamse Courant* (Dr. van Blankensteyn) die thans bezig is een reis door Nederl. Indië te maken en in een serie artikelen zijn indrukken weergeeft, schrijft in brief IV, opgenomen in het Woensdagavondblad van 23 Mei j.l., over „Onderwijs en Kunsten” op het eiland Bali o.m.:

Aan het gouvernement kan men werkelijk geen onstuimigheid in onderwijs-kwesties ten laste leggen. Ambachtsonderricht in onzen geest ontbreekt. Ik heb er Balische intellectuelen voor hooren pleiten. Zij zeggen: „Onze ambachtslieden zijn practisch onbekwaam. Zij zijn kunstenaars van de bovenste plank, hun houtsnijwerk is onvergelykelyk, maar een stoel in elkaar zetten kunnen zij niet.”

Dit is toch waarlijk niet zoozeer te verwonderen, daar stoelen niet bepaald Balineesche gebruiksvoorwerpen zijn, wat echter niet wegneemt, dat zij nut kan hebben den inheemschen ambachtslieden ook dit naar behooren te doen aanleeren. Dan slagen zij er waarschijnlijk beter in dan het meereel der Europeesche meubelmakers, want juist stoelen behooren immers tot het moeilijkst te ontwerpen en te construeeren huisraad, getuige de resultaten der pogingen van zoo menigen modern Westerschen binnenhuis-architect.¹⁾

Aan het slot van zijn artikel merkt de schrijver o.m. terecht op:

„De behoefte aan stoelen of ander meubilair in de Balische woningen is helaas nog zeer gering. De Balinees woont over het algemeen slecht en bekrompen, slechter b.v. dan de Javaan. Zelfs in de huizen der aanzienlijksten is de inrichting nog zeer primitief. De behoefte aan huiselijke behagelykheid en luchtige slaapvertrekken wordt blykbaar zelfs door de rijksten en meest verwenden nog niet gevoeld.

„Schatten worden uitgegeven voor inderdaad prachtige, uiterlijke decoratie der poer's (paleizen), en voor zilveren en gouden siervoorwerpen, maar niet voor de bewoonbaarheid. Dit zal beter worden naarmate de op Java en in Europa opgevoede Balische intellectueel hygiënischer en aangenamer woninginrichting zal leeren waardeeren.

„Verbetering is inderdaad dringend noodig. Want de gezondheidstoestand op Bali is slecht, en de, voor oostelijke volken als een geesel werkende tuberculose grijpt snel om zich heen.

„Men moet dus hopen, dat de Baliër meer zorg gaat besteden aan zijn woning, en daardoor meer behoefte krijgt aan goed opgeleide ambachtslieden.”

Elders lezen wij, dat het gouvernement alle zorg aan den dag legt om het onvergelykelyke kunsthandwerk van Bali niet te doen ontaarden, door te werken in de richting der oude gilden. Grootmeesters in de oude kunsten worden gesubsidieerd voor het aannemen van leerlingen en ook die leerlingen krijgen steun om zich te kunnen wijden aan de mooie traditie.

Dit raadde immers de heer P. A. J. Moojen (zie o.a. zijn officieel rapport desbetreffende) reeds eerder het gouvernement aan te doen, in denzelfden geest als de vroeger inheemsche Vorsten deden.

Treffend is de volgende door schrijver weergegeven opmerking:

„Een der befaamdste kunstenaars in de edelste aller Balische kunsten, in het beeldsnijwerk, heeft slechts drie leerlingen. Een Westersch ambtenaar maakte tegenover hem de opmerking, dat dit niet veel was. De oude heer bleek van heel andere opvatting. „Ik vind”, zoo zei hij, „dat het wel veel is, als er drie jonge lieden worden gevonden, die genoeg kunstzin bezitten om zich aan dit werk te wijden.”

„Tout comme chez nous” is 's schrijvers onderzinking: dat de gezochte meesters op Bali grillig zijn in de uitvoering van bestellingen, dat zij werken of niet werken al naar gelang van hun inspiratie en stemming. Dat is immers het geval met iederen kunstenaar, waar ook ter wereld!

Gelyk reeds zoovele belangstellenden vóór hem, schrijft ook deze journalistieke correspondent, dat het tourisme (door gelyk ook elders rijp en groen tegen hooge prijzen op te koop — Red.) een groot gevaar is voor het verval van het kunstwerk en hij zegt:

„Misschien kon er in dezen van hoogerhand wat worden gedaan. Nu reeds houdt men ten-

¹⁾ Volgens den criticus Just. Havelaar zijn de nieuwe stoelen in de Toonkamers van Boeanan, ontworpen door N. P. de Koo, bijzonder goed geslaagd. — Red.

toonstellinkjes en geeft men prijzen voor goede stukken. Men kon verder gaan. Wellicht zit er eenig nut voor Bali in een methode, die ik door de Franschen in Marokko heb zien toepassen. Daar is het levend gevoel voor de oude weefkunst inderdaad verloren gegaan. Gaarne schikten de weefsters van tapijten zich naar de behoefte van westerschen wansmaak, en niet minder gaarne aanvaardden zij de gemakken, die de chemische verfstoff-fabricage hun bood. Toen heeft de Fransche overheid ingegrepen. Zij voerde een keurstel in, waardoor voor tapijten, die aan Marokkaansche tradities beantwoordden, en die met echte plantaardige kleurstoffen waren geveerd, certificaten en een plombe werden ingevoerd. Zoo gewaarmerkte tapijten kunnen zonder uitvoerbelasting Marokko worden uitgevoerd en vrij van rechten in Frankrijk worden ingevoerd.²⁾

„Het is duidelijk, dat dit stelsel niet zoo op Bali te gebruiken is. Maar een stelsel van facultatieve beoordeeling, dat het goede werk als zoodanig waarmerkte, zou zeer zeker veel van het oude handwerk kunnen redden. Immers, de tourist, die een stuk koopt, kan dan weten wat nog echt karakter heeft, en wat niet. Die echte stukken zullen daardoor zeer in prijs stijgen, en de vervaardiging ervan zal daarom niet worden verwaarloosd. De bepalingen voor een dergelijke stempelzouden in de hotels en passangrahans moeten worden aangeslagen.

„Het vergroven van het zilverwerk, dat onder den druk van de goede markt nu reeds waar te nemen valt, zou dan allicht niet tot algeheel verdwijnen van het goede werk leiden. En voor behoud van de bij uitstek edele houtsnijkunst zou het allicht van het grootste belang kunnen blijken.”

Ook op dit gebied heeft o.a. bovengenoemde heer Moojen als deskundige, reeds meer dergelijke behartenswaardige raadgevingen gepubliceerd en wat het verstoffprobleem in Ned.-Indië betreft, onlangs nog de heer J. A. Loebèr door o.m. aan te raden voor de als echt geverifieerde kleurmiddelen geen of veel lager belasting te doen betalen dan voor de inferieure kwaliteiten, welke door hun betrekkelijke goedkoopte thans allerwege daar zoo misbruikt worden. Zodoende zou het gouvernement ook veel kunnen bijdragen om het kunsthandwerk op peil te houden of liever gezegd, weer op peil te brengen. Het spreekt wel van zelf, dat de Duitse technici daar sterk tegen gekant zou zijn. Maar dat behoeft dezerzijds toch waarlijk geen gewicht in de schaal te leggen!

Ook de oud-resident Molenbrugh behoort tot de velen, die in den laatsten tijd over tourisme-gevaar voor de Balische kunst hun licht hebben doen schijnen. En het „Koloniaal Weekblad” heeft niet nagelaten hierop telkens en telkens weer te wijzen. *Frappez toujours...*

²⁾ Uitvoer-belasting bestaat gelukkig in Nederl.-Indië niet. Tegen de heerschende invoer-belasting in Nederland (n.b. toch hetzelfde Rijk!), zou zeker terecht veel in te brengen zijn. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Perserikatan National Indonesia.

Het „A. I. D.” (*De Sum. Post*, 8 en 12/5) meldt dat opnieuw een manifest is uitgegaan van de heeren *ir. Soekarno* en *mr. Iskaq*, resp. voorzitter en secr. van de *Partij Nationaal Indonesia* en van de P. P. P. B. I. Gevraagd wordt om vrijheid van beweging en van drukpers. Vrijheid van vereniging en vergadering. Afschaffing van de buitengewone rechten, die aan den Landvoogd zijn toegekend. Afschaffing van het politieke spionnestelsel. Scheiding van bestuur, politie en justitie. Scheiding van godsdienst en staat. De invrijheidstelling van politieke ballingen. Het bevorderen van een vrij bestaan. Het bevorderen van Inlandschen handel en bedrijf. Het invoeren van rechtvaardiger belasting-regelen. Betere arbeidswetgeving. Bevordering der irrigatie. De oprichting van nationale banken. Het oprichten van coöperatieve verenigingen. De bescherming van den tani tegenover de buitenland-sche (vreemde) ondernemingen. Het verlichten van de mogelijkheid tot ontginning van nog niet ongonnen gronden door Inlanders, die daartoe niet in staat zijn. Het bevorderen van uittocht van Javanen naar andere deelen van Indonesië. Het afschaffen der poenale sanctie. Het verlagen van de pandhuisrente. Het tegengaan van den woeker. Het oprichten van nationale scholen en het bestrijden van het analfabetisme. Het verbeteren van het lot der vrouwen. Een vluggere en betere rechtspleging. Schadeloosstelling voor ten onrechte aangehouden

verdachten. Verbetering van gevangnissen en reclassering van gestraften. Het afschaffen van de doodstraf. Het vaststellen van een minimum salaris en het invoeren van een acht-urendag. Winst-aandeel voor arbeiders in groote ondernemingen. Steun en arbeidsbemiddeling aan werkloozen. Verzorging van de armen en ouderdomspensioen. Bevordering van de gezondheidsbewaking. Het afschaffen van den opiumdienst en het verbieden van sterke dranken. Verbod van kinderhuwelijken, het bevorderen van het monogame huwelijk. Dit programma zou worden besproken op het congres te Soerabaja (27 t/m 30/5).

De beginselverklaring van de P. N. I. luidt: De P. N. I. is er van overtuigd, dat de eerste voorwaarde voor het herstel der Indonesische samenleving is de politieke vrijheid, n.l. het eindigen van het Nederlandsche bestuur h. t. l. Daarom dient alle streven der Indonesiërs in de eerste plaats op die politieke vrijheid gericht te worden. Nederland, waarvan het leven zeer afhankelijk is van het koloniseeren van Indonesië, zal de vrijheid van dit land stellig niet vrijwillig teruggeven, integendeel zal het er naar streven om de kolonisering te bestendigen en den band met het moederland aan te halen. Omdat het Indonesische volk van een ander ras is dan zijn eigen volk, zal Nederland ook geen ruimer standpunt ten opzichte van de Indonesiërs kunnen aannemen, waartoe het wel zou kunnen overgaan, indien Indonesië bewoond was door een volk van hetzelfde ras als de Nederlanders zelf. Daarom is de P. N. I. er van overtuigd, dat het doel der vrijheid van Indonesië slechts bereikt kan worden door het streven der Indonesiërs zelf zonder op de hulp van buiten te rekenen. Omdat ook andere landen, die koloniën in Azië bezitten, belang hebben in de bestendiging van het koloniaal karakter van Indonesië, moeten de Indonesiërs in hun strijd voor de vrijheid samenwerken met andere Aziaten en gezamenlijk tegen het vreemde imperialisme strijden.

In dit verband verdienen aandacht: *De Sum. Post* (7/5 „Korea”, „De Philippijnen”), *De Loc.* (20 en 27/4, blz. 21 „Totokromo”; 2/5 „Rijksopbouw”, *Dr. A. R. Zimmerman*; 4/5 „Roode maskers”, „Een bedrijf zonder groei”, *Dr. A. R. Z.*; 5/5 „Schande!”) het *Bat. Nwsbl.* (5/5 „Samenwerking”), het *Soer. Hbl.* (28/4 „Parlementaire Brieven”, „Van Rechts naar Links”; 4/5 „Het naturellenvraagstuk in Zuid-Afrika”), de *Deli Crt.* (8/5 „De staatsrechtelijke positie van den G.-G.”, *Mr. J. A. Eigeman*; 11/5 „De roode 1 Mei-viering”) en de *Java-Bode* (18/4 en 2/5 „Wijzigingen in ons strafstelsel”).

Reclassering in Indië.

Den 27sten Febr. j.l. is de *Ned. Ind. Reclasseerings-Vereeniging* te Weltevreden opgericht (*Bat. Nwsbl.* 2/5). De Vereeniging stelt zich in de eerste plaats ten doel als reclasseeringsvereniging op te treden, door diegenen harer leden en anderen, die zich daartoe vrijwillig aanbieden, beschikbaar te stellen om, zonder onderscheid van landaard, geloof of levensbeschouwing, aan daarvoor in aanmerking gebrachte voorwaardelijk veroordeelden en voorwaardelijk in vrijheid gestelden, de noodige moreele, verstandelijke en geestelijke hulp en steun te verleenen. Het aantal der door de vereeniging te reclasseeren personen is nog niet groot; deels omdat er eerst ervaring op dit gebied moet worden opgedaan, deels omdat in de Inlandsche maatschappij de behoefte aan reclasseering nog niet bewust gevoeld wordt, zal de taak der Vereeniging zich in den aanvang wel voor een groot deel tot de Europeaanen bepalen. Zoodra echter de belangstelling van Inlandsche zijde ontstaat, zal ook daarheen de arbeid gericht worden.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (3/5 „Gouvernement en reclassering”) en het *Bat. Nwsbl.* (23/4 „Nepotisme?”).

Een „eigen vliegtuig”.

Sedert eenigen tijd kan men in den namiddag boven Soerabaja een zeer klein vliegtuig zien zweven. Dit toestel, een éénpersoons Pander, wordt bestuurd door den heer *De Quaay*, procuratiehouder van de N.V. Velodrôme. Het is een toestel, waarmede niet erg gemakkelijk wordt gevlogen. Doordien het zoo licht is, luistert het zeer nauw naar iedere stuur-beweging en overtrekken van het toestel is dus zeer wel mogelijk. Daarentegen is de landingsnelheid weer zeer laag, zoodat het grootste gevaar van het vliegen, het landen, niet zoo gevaarlijk is als met snelle luchttoestellen. Intusschen — meent het *Soer. Hbl.* — zal de heer *De Quaay* vermoedelijk wel nog geruimen tijd de eenige Soerabajaan zijn, die er een privé-vliegtuig op nahoudt!

De zijdecultuur in Japan — en in Ned.-Indië.

De Loc. (28/4, blz. 37) vervolgt haar artikel van 16 April (blz. 3) over de zijdecultuur boven Garoet. Voor Japan is de zijdecultuur een bron van welvaart. Vijf miljoen menschen vinden in deze industrie een ruime bijverdiensite; voor f 8 miljoen wordt jaarlijks aan zijde uitgevoerd. Daartoe heeft de Japansche regeering de noodige proefstations

opgericht. Bovendien worden op de landbouwscholen — zooals wij die te *Buitenzorg* en te *Soekaboemi* hebben — specialisten gevormd. Zelfs op de hoogeschoolen — in den trant van de *Wageningsche Landbouw-hoogeschool* — wordt een plaats voor deze wetenschap ingeruimd. Bij het volk zelf werd belangstelling gewekt door op de volksscholen, op populaire wijze het leven van de ijderups, hare verzorging en het groote nut daarvan voor de maatschappij uiteen te zetten. Zodoende geraken de kinderen reeds van jongs af vertrouwd met deze *huisnijverheid* in haar verschillende stadia. Het heeft de Japansche regering miljoenen gekost om de zijde-industrie op de tegenwoordige hoogte te brengen en daarvan een volksindustrie te maken. Doch aanzienlijk zijn de baten, die daarvan thans regelmatig aan de schatkist en aan de bevolking blijven toevoelen en het is zeker wel de moeite waard om te overwegen of hier geen voorbeeld is gegeven, dat in Ned.-Indië navolging verdient, nu door de Japansche zijdecultuur boven Garoet proefondervindelijk is bewezen, dat de factoren om te slagen in Ned.-Indië in ruime mate aanwezig zijn.

De hotels op Java.

Voor een verblijf van eenige maanden vertoefde op Java de heer J. R. Smith, general manager van het Raffles-Hotel te Singapore, die tevens de directie voert van het Seaview Hotel aldaar en het grootste hotel te Penang. De heer Smith deelde de *Java-Bode* (27/4) mede, dat het tot zijn verwondering in enkele hotels op Java voorkwam, dat geen der *geëmployeerden Engelsch sprak*. Ook verwonderde het hem, dat de *Middenstand* er in Indië niet voor zorgt, dat minstens een der employé's van de *grootere zaken* de Engelsche taal machtig is. In een land, dat hoe langer hoe meer vreemdelingenbezoek krijgt, waartoe officieele bureau's en particuliere instellingen alle moeite doen, moet men den vreemdeling, dien men trekken wil, overal behoorlijk te woord kunnen staan. En dat laat bij de meeste zaken veel te wenschen over. Volgens Mr. Smith moest er in elk first class hotel minstens een hoofdboy zijn, die Engelsch spreken kan. Hetzelfde geldt voor de winkelbezoeken. De vreemdeling voelt op Java ook het gebrek aan behoorlijke gidsen, die, zoolang het winkelpersoneel geen andere taal dan Hollandsch of Maleisch spreekt, hen kunnen rondleiden bij hunne inkoop.

Indrukken van Bali.

In het *Soer. Hbl.* (3 en 4/5) schrijft Dr. Van Blankesteijn over de *hanengevechten op Bali*. Zij zijn een onderdeel van den godsdienst; het gestorte bloed is een offerande voor de goden. De hanengevechten zijn een geesl voor het land, want buiten alle verhouding tot de inkomsten van den Balinees wordt er bij die gelegenheid gewed. Zij zijn daarom nog slechts bij bepaalde godsdienstige gelegenheden toegelaten en clandestiene gevechten worden streng vervolgd. De strijdende dieren krijgen aan een spoor een vlijmscherp, tweesnedig, smal mesje gebonden, van 10 à 12 c.M. lengte. Daarmede gaan zij elkaar te lijf. Zelden is de strijd van langen duur. Voor ons Westerlingen is het bezienswaardige van het schouwspel niet de dieren, maar het publiek. De lieden verkeerden voortdurend in de hevigste opgewondenheid. Het beloop van de gevechten deed schrijver denken aan hetgeen de verslagen van bokswedstrijden ons leeren. Tot beperking der hanengevechten geschiedt reeds heel wat. Men zou wellicht den vreedzamen Balinees op geen manier zóó ofdoende in het harnas tegenover ons kunnen jagen, dan door deze spelen te verbieden.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Nog eens de brochure-Traub.

De brochure Traub „Het gist in Indië”, is volgens een schrijver in de *Soeloeh Indonesia Moeda* (orgaan der Indon. en Alg. studieclubs) over Maart-April een alarmkreet van het koloniseerend Nederland.

Het koloniale vraagstuk is een winst- en verliesvraagstuk, niet een van beschaving of plicht, het is een business-kwestie. Aldus betoogt de schrijver, om dan verder, na een wijzen op het groote economische verlies dat een verloren gaan der koloniale bezittingen b.v. voor Engeland, Amerika en Nederland zou beteekenen en een herinnering aan de bekende woorden: „Indië verloren, rampspoed geboren”, — te zeggen dat de overheerschen- de landen dus wel gehouden zijn de koloniale bezittingen zoo stevig mogelijk vast te houden en het koloniale vraagstuk daarom in waarheid is een kwestie van macht, niet van recht. De mate van wat mag en niet mag, wordt door de op voordeel bedachte partij geregeld naar de eigen behoeften en belangen en alle gebeurtenissen in de koloniale bezittingen, welke de belangen dier partij in gevaar doen brengen, worden dadelijk bestreden. Niet slechts tegen het communisme wordt strijd gevoerd, niet slechts de volgelingen van Lenin wor-

den onderdrukt, doch ook alle partijen, nationalistische, islamietische en wat nog meer, die verlangen en streven naar spoedig vrij zijn van Indonesië. Schrijver en de zijnen hebben het reeds van den beginne begrepen; voordat de communisten uit de samenleving „weggeveegd” waren, hoorde men van den kant der sana-partij de kreet: „weg met het communisme!”, maar nauw waren duizenden volgelingen van Lenin naar de wouden en moeras- sen van Papoea overgebracht, of de kreet werd: „weg met het pan-islamisme!” en: „weg met het Indonesisch nationalisme!”, welke kreet ten slotte geworden is tot de alarmkreet van prof. Traub in zijn brochure „Het gist in Indië”.

Nadat schrijver ter versterking van zijn betoog het een en ander uit *Het Indische Volk* heeft aangehaald, zegt hij dat de alarmkreet van prof. Traub en de zijnen voor de Indonesische nationalisten een teeken, een symptoom is van een opkomend gevoel van wankelend evenwicht bij de tegenstanders, een teeken ook dat de door de Indonesische nationalisten ingeslagen weg de juiste is en zij daarop moeten doorgaan.

Met hetzelfde recht als prof. Traub zegt: „het gaat om ons bestaan”, en diens medestander Ir. Klopper zegt: „het eenvoudigste instinct van zelfbehoud dringt ons om alles te doen om den toestand in Insulinde de baas te blijven”, — kunnen de Indonesische nationalisten en hun broeders, de pan-Islamieten, zeggen dat zij actie voeren, gedrongen door het eenvoudigste instinct van zelfbehoud, en dat het gaat om hun bestaan! Evenals de handhaving van het koloniaal bezit een kwestie is van Nederlands welzijn, zal de beëindiging van de kolonie het welzijn van Indonesië en het volk van Indonesië beteekenen.

Schrijver eindigt met de verklaring, dat het voor de overheerscherspartij inderdaad moeilijk is, de juiste houding aan te nemen ten opzichte van de beweging, waartegenover zij staat. Die beweging gaat vooruit wanneer ze niet onderdrukt wordt en ze gaat ook vooruit als ze onderdrukt wordt. Dat is nu eenmaal de tragiek der overheersching.

De economische toestand der Javaansche bevolking

In het hoofdartikel der *Bintang Timoer* van 21 Maart wordt o.m. de opmerking gemaakt dat, waar de „Welvaart-commissie” onder leiding van den heer Meyer Ranneft destijds sprak van armoede onder de Javaansche bevolking, Dr. Rivai schreef over den geringen export van de producten dier bevolking in vergelijking met den export van volkingsproducten uit de Buitengewesten. Schr. zegt dan aan de hand van dit artikel van Dr. Rivai, dat het Javaansche volk wel 200 procent meer moet uitvoeren dan thans het geval is, wil het in dit opzicht gelijken tred houden met de bevolking der Buitengewesten en merkt o.m. op: Dit alles is echter niet de schuld van het Javaansche volk alleen. Want, toen dit volk tot ontwaking kwam, waren er op Java al de suikerfabrieken en de daarmede in verband staande verordeningen, zoo ook die van het Boschwezen en de andere Europeesche ondernemingen, die het volk vele moeilijkheden in den weg legden, als het zich op economisch gebied wilde begeven. Volgens schr. is de bevolking der Buitengewesten door het voorbeeld van Java tijdig wakker geworden en kan nu niet meer gemakkelijk door de kapitalisten worden verdrongen. De vraag is nu of de economische toestand der Javaansche bevolking niet verbeterd kan worden? Moge deze kwestie door de Regering straks bij de expiratie van de erfpachten van verscheidene ondernemingen wel in aanmerking worden genomen, want die geringe export van volksproducten uit Java, beteekent hongersnood onder de bevolking.

Het Boedi Oetomo-congres.

In het nummer van 11 April van de *Darmokondo* (nationalistisch, Solo) geeft de hoofd-redacteur een nabetrachting over het jongste B.O.-Congres en vindt, dat de samenstelling van het nieuwe hoofdbestuur tot aller tevredenheid stemt, ook in verband met de politiek. Hij constateert dat er in dat hoofdbestuur thans verschillende richtingen zijn vertegenwoordigd, van af den conservatief-aristocratischen voorzitter, R. M. A. A. Koesoemo Oetojo tot mr. Singgih, die als de meest linksche kan worden beschouwd. Schr. is er echter van overtuigd dat deze groepen met elkaar zullen kunnen samenwerken, omdat zij alle bekend staan steeds klaar te zijn met hun offer, in welk opzicht ook.

De wijziging in de statuten acht schrijver eveneens gelukkig, overeenkomstig het algemeen streven der volksbeweging en in het kader van de actie in verband met samenwerking met de P.P.P.K.I., de groote federatie van Indonesische politieke vereenigingen.

Op het congres werd overwegend bezwaar gemaakt tegen het voorstel tot afschaffing van het Javaansche letterschrift.

Dat de heer Soetedjo in het hoofdbestuur is gekomen, acht schrijver een mooie gelegenheid voor dezen, om zijn denkbeelden te verwezenlijken, n.l.

dat B.O. niet alleen moet praten, maar moet handelen.

Het Jav. nationalistische blad *Sedjo Tomo* van 11 April vindt het feit, dat er op het B.O.-congres slechts één vrouw en geen enkel vertegenwoordiger van de massa aanwezig was, een bewijs dat B.O. nog niet de belangstelling heeft van de vrouwen en de massa.

De redactie concludeert, dat de algemeene opinie is, dat B.O. zoo weinig feitelijks heeft getoond, doch zoolang de overtuiging en het streven nog onveranderd blijven, zal het doel wel verwezenlijkt kunnen worden.

In de *Soeloeh Rajat Indonesia* (orgaan der Indonesische Studieclub te Soerabaja) van 18 April wordt opgemerkt, dat het laatste B.O.-congres niet alleen voor een Westerling met zijn gezonde opvatting, doch ook voor de met idealen rondlopende jongeren onder de Javaansche nationalisten, teleurstellend geweest moet zijn, aangezien er niets positiefs en geen voor de toekomst scherp omliggende plannen naar voren werden gebracht.

Aan den anderen kant begrijpt schrijver heel goed dat B.O., die aan zoovele eischen moet voldoen en zoovele groepen moet samenbinden, niet anders kan doen, dan den zgn. middenweg te bewandelen.

Suriname.

Op 8 Mei heeft de wnd. gouverneur Mr. J. L. Nysingh de nieuwe zitting van de Koloniale Staten geopend. Aan de daarbij gehouden rede ontleenen wij het volgende:

„Op dit oogenblik en op deze plaats past het mij met dankbaarheid hem te gedenken, die gedurende een reeks van jaren op dezen dag en op deze plaats Uw nieuw zittingjaar heeft geopend en die tot kort geleden met even groote werkkraft als met ingespannen en voortdurende toewijding, zeven jaren lang, al zijn veerkraft heeft besteed aan de behartiging van het openbare welzijn en de bevordering der ontwikkeling van Suriname. Zeer noode is Gouverneur Van Heemstra gescheiden van dit land, dat hem zoo dierbaar was geworden en niet minder hard is het hem gevallen het ambt neer te leggen, waaraan hij zich gedurende een belangrijk deel van zijn leven met zijn geheele persoonlijkheid heeft gegeven en waarin hij eene levenstaak heeft gevonden. Tegenvallers en tegenstand zijn hem bij zijn streven niet bespaard gebleven, maar geen van beide zijn in staat geweest zijne steeds veerkraftige energie en zijn onverwoestbaar optimisme te doodden. Integendeel, alsof de beroemde woorden van den grootsten der Oranjes „point besoin de réussir pour entreprendre, ni de vaincre pour persévérer”, hem steeds weer nieuwen moed inspraken, heeft geen teleurstelling, hoe onverwacht die hem ook mocht treffen, hem er van kunnen weerhouden om immer met onverzwakte krachtsinspanning ten behoeve van het schoone doel: hergeving van de verloren welvaart aan het door hem bestuurde deel van Groot-Nederland, al datgene te ondernemen, waarvan hij heil verwachtte en daarin te volharden. Op de economische mededeelingen in de rede komen wij in een volgend nummer terug.

In *De West* van 4 Mei maakt de heer C. J. L. Petri „enkele opmerkingen naar aanleiding van „Een gewaagd voorstel”, het artikel n.l. van den heer Schuitemaker, waarover wij in ons vorig nummer schreven. De heer Petri staat niet zoo afwijzend als de heer Schuitemaker, tegenover het plan eener emigratie van Nederlandsche landbouwers naar Suriname, maar ook hij acht een voorafgaand onderzoek gewenscht.

Over hetzelfde vraagstuk schrijft *De Surinamer* van 26 April onder het hoofd „Een oude kwestie opgegraven.” Het artikel eindigt met deze woorden: „Hoe eerder deze opgegraven kwestie weer begraven wordt, hoe beter het zal zijn.”

De Surinamer van 26 April schrijft:

Gisteravond heeft de A. v. F. in opdracht van den wd. Gouverneur in de Koloniale Staten een mededeeling gedaan met betrekking tot den voorgenomen tocht per vliegtuig naar Suriname, te ondernemen door luitenant van Onlangs. De Minister heeft n.l. daaromtrent getelegrafeerd om steun en medewerking van hieruit. Onder meer wordt verzocht voor landingsterrein(en) te zorgen en geldelijke bijdragen te verzekeren.

In antwoord hierop heeft de wd. Gouverneur ge- seind, dat er een bedrag van f 3000 zal worden beschikbaar gesteld te verminderen met particuliere bijdragen. Met andere woorden er zal om bijdragen worden aangeklopt bij het publiek en hetgeen het geeft zal worden teruggestort op het bedrag van f 3000, dat voorloopig van Bestuurszijde wordt uitgetrokken.

De Minister verzoekt ook nog dat de wd. Gour-

verneur zich in verbinding zal stellen met zijn ambtgenoot op Curaçao. Op welke wijze hieraan voldaan wordt is echter niet medegedeeld."

Op 6 Juni heeft te Genève een Nederlandsch ambtenaar, namens Minister Beelaerts van Blokland — die verhinderd was — via Kootwijk met Oost- en West-Indië gesproken. De toespraak eindigde met deze woorden:

Mag ik aan deze woorden een wensch van persoonlijk aard toevoegen en wel deze, dat het mij gegeven zal zijn de bezoeken, die ik in 1909 en 1913 aan Indië bracht en waaraan ik de meest aangename herinneringen heb behouden, te herhalen om mij persoonlijk te overtuigen van den krachtigen vooruitgang, die sedert op schier elk gebied heeft plaats gevonden. En hoe gaarne zou ik ook een bezoek brengen aan onze West en mij ter plaatse reukenschap geven van de verhoogde beteekenis, welke in het bijzonder Curaçao door de groote ontwikkeling der laatste jaren heeft verkregen. Moge ik besluiten met mijn beste wenschen uit te spreken voor den bloei van de Nederlandsche overzeesche gebieden in Oost en West.

In „Le Lloyd Commercial” van April een uitvoerig artikel van den heer C. Kesler: „*Quelques observations sur l'importation et l'exportation aux Indes Occidentales Néerlandaises*”.

De heer Fred. Oudschans Dentz herdenkt in *De Indische Verlofganger* van 8 Juni Frederik Willem van Eeden en reproduceert daarbij het portret van v. Eeden alsmede een kaartje van Suriname door v. Eeden in 1896 gepubliceerd. Het is interessant dat kaartje te vergelijken met de zoo juist door het Departement van Koloniën bij Smulders uitgegeven 2^{en} druk van de „*Overzichtskaart van Suriname*”, bijgewerkt tot 1927.

In verband met de koloniale tentoonstelling van de vereniging „Oost en West”, welke Maandag te Arnhem is geopend, heeft de *Valkenboschboekhandel*, Copernicusplein 12 alhier, een belangwekkende uitstalling in zijn winkelramen van boeken, geschriften, platen, kaarten, foto's enz. alle op West-Indië — Suriname en Curaçao — betrekking hebbende. Het geheel wordt opgeluisterd door ethnographica, zooals snijwerk van Boschnegers en Indianen, in groote verscheidenheid, alsmede van enkele gesteenten (bauxiet, waaruit aluminium wordt verkregen), Curaçaosche struisveeren, huisvlijvoorwerpen, enz.

Onder de tentoongestelde boeken treft men aan het platenalbum „*Onze West in Beeld en Woord*” van Oudschans Dentz en Jacobs, Staal's Nederlandsch Guyana, Dr. Van Blankensteyn's Suriname, Pyttersen's Een deel der taak, Dr. Lampe's studie Suriname, uitgave van het Kol. Instituut, de werken van Dr. en Mevr. Wynaendts Francken en ten slotte de juist deze week verschenen derden, vermeerderden en herziene druk van het werkje van de vereniging „Oost en West” over Suriname en Curaçao: *Onze West*, waarvoor reeds vóór de verschijning groote belangstelling bestond.

Het denkbeeld van den heer M. de Hartog van den Valkenboschboekhandel verdient navolging. De boeken en ethnographica zijn grootdeels afgegaan door de heeren Oudschans Dentz en Jacobs.

Curaçao.

Op de I.T.A.

Curaçao maakt op de I.T.A. geen slecht figuur. Ja, wanneer men „Curaçao” vergelijkt met wat Suriname te zien geeft, dan verzinkt het als het ware in het niet, maar dat is ook geografisch zoo. Van Curaçao is op deze tentoonstelling bijna alles naar voren gebracht, wat een beeld kan geven van dit gebiedsdeel, alleen hadden we gaarne iets gezien van het nieuwe Aruba en iets meer van de bovenwindsche eilanden dan een stel wandkaarten en een paar handwerkjes.

Curaçao is met Suriname ondergebracht in een afzonderlijk West-Indisch paviljoen, waar men bij het binnenkomen de waarschuwing krijgt: Core na man drechi en in den doorloop een andere: Caidao pa ladron. Voor de Nederlandsche bezoekers, die mochten komen, staat er een vertaling in hun taal onder.

Aan den muur tegenover den ingang treft een aardige foto: de Koningin met Prinses Juliana sprekende met de West door de radio.

De C.P.I.M. geeft in foto's en grafische voorstellingen een beeld van den opbouw en ontwikkeling van haar bedrijf: Negropont in 1913 tot in 1927. Ook de terreinen aan de Caracasbaai. In beeld is gebracht over de jaren 1919, 1923, 1925, 1927 de opslagruimte in tanks, de verwerkte hoeveelheid ruwe olie en de netto tonnenmaat der op Curaçao

binnengevallen schepen. Een daarbij laat men duidelijk zien, hoe in 1927 Curaçao met 12.078.776 ton de wereldhaven Amsterdam overtreft, die met 7.765.963 ton niet veel boven Curaçao van 1925 uitsteekt.

De K.N.S.M. heeft de Stuyvesant gezonden; de Mijnmaatschappij Curaçao een partij fosfaatsteenen en eenige stukken grillige steenformaties, als in de mijnen op Curaçao aangetroffen worden. Ook foto's.

Door de geheele zaal ziet men een groot aantal foto's van de fa. Sluyter, alle nieuw opgenomen voor een album, dat zij uitgeeft.

Het Struisvogelpark Albertina zond prachtige struisveeren, ook waaiers, eieren, foto's van het bedrijf en reclameplaten.

Behalve wandkaarten van alle eilanden en de naar niets lijkende schilderij van Willemstad uit het gebouw van het Departement van Koloniën, zond dit laatste een aantal stopflesschen met producten als oranjeschillen, zout (Curaçao, Bonaire, St. Martin), aloë van Curaçao, grondnoten, gouderts van Aruba, katoen (Curaçao en St. Eustatius), citroenschillen, geitenmest en fosforzure kalk van Aruba.

Uit geschiedkundig oogpunt zijn merkwaardig 2 aquatinten, geteekend in 1828 door den lateren gouverneur Van Raders, en door dezen toen aan den gouverneur Cantz'laar bij diens vertrek van Curaçao naar Suriname aangeboden. Deze zijn afgestaan door een achterkleinzoon van Cantz'laar Prof. Van Ebbenhorst Tengbergen te Amsterdam. Voorts ziet men er de stoompakket „Curaçao” uit 1827, waarover verleden jaar het boek van den heer Van Nouhuys verscheen, een plaat van het in de lucht vliegen in 1778 van Z.M. „Alphen” en portretten van alle gouverneurs van 1816 tot 1928.

Eenige boeken, waaronder een nieuw testament in het Papiementsch, vertaling van ds. Eybers. Nog is ingezonden een partij snuisterijen.

Het bijzonder onderwijs.

In ons blad van 12 April 1928 hebben wij met de stukken aangetoond, dat de bewering, dat de hoedanigheid van het bijzonder onderwijs zou achterstaan bij die van het openbaar onderwijs een fabel is. De minister heeft op soortgelijke wijze in de 1te Kamer hetzelfde betoogd. Vanwaar toch die onwelwillende beoordeeling van het R.K. onderwijs? Wij moeten eerlijk zeggen het niet te begrijpen. Niemand is verplicht zijn kinderen er aan bloot te stellen (!) en niet kan ontkend, dat het heel wat bespaard heeft aan de koloniale kas, wat althans de belastingbetalers ginds en hier tot dankbaarheid moest stemmen. Ten deele komt dit ongunstige oordeel waarschijnlijk voort uit afgunst, omdat het openbare niet zoo goed is, wat hieruit blijkt, dat er steeds Protestanten zijn geweest, die, over bezwaren van godsdienstigen aard heenstappende, hun kinderen met succes liever aan de Roomsche dan aan de overheidsscholen toevertrouwen. Ook nu is dat in betekenende mate het geval met personeel van de C.P.I.M.

Meent men tegenover het bijzonder onderwijs nog steeds het, in Nederland op een enkele uitzondering na nu toch eindelijk gelukkig verlaten, standpunt van een halve eeuw geleden te moeten innemen, het zij zoo, maar men zij waardig en waar. De waardigheid en waarheid missen we, wanneer we lezen in de ook in ons blad (van 29 Mrt. 1928) uit *De West* van Suriname overgenomen insinuatie van den heer Hensen: „Het zou interessant zijn, om eens na te gaan, hoeveel van de ingeschreven leerlingen — waarvoor subsidie wordt betaald — werkelijk de scholen bezoeken.” Het interessante zou natuurlijk moeten zijn, dat bleek, dat de missie het gouvernement oplichtte. Zoo iets zegt men toch niet, als men het niet zeker weet, wanneer men prijs stelt op den naam van eerlijk man. Erger is, dat het niet waar kan zijn, omdat voorgeschreven is, dat kinderen met meer dan één derde schoolverzuim eenvoudig worden afgeschreven voor de gouvernementssubsidie, en dit heel streng gecontroleerd wordt.

In de Eerste Kamer is beweerd, zoo algemeen mogelijk, van het bijzonder onderwijs: „Zoo wordt er bijvoorbeeld geen onderwijs gegeven in het Nederlandsch, doch alleen in een (sic!) Inlandsche taal”. Die dit gezegd hebben, zijn niet voor het voetlicht gekomen. Intuschen heeft de minister het toegegeven: In tegenstelling met het onderricht op de openbare en bijzondere scholen van een hooger type, wordt bij het eigenlijke volksonderwijs inderdaad nog in ruime mate gebruik gemaakt van het Papiementsch. Wij meenen, dat dit niet zoo is. Onze inlichtingen zijn anders, nl. dat op geen enkele school papiementsch geleerd wordt, zelfs niet in de eerste klassen, en dat de meeste leerkrachten niet eens de landstaal kennen. Men mag dan ook aannemen, dat er wel een officieele tegenspraak zal komen.

Misschien kan dan meteen opgehelderd worden, wat de beteekenis en bedoeling kan zijn van deze opmerking van den gouverneur in zijn laatste *Openingsrede*: „Naar verbetering van het onderwijs, zoowel openbaar als bijzonder, wordt steeds gestreefd; wat het openbaar M.U.L.O. (onderwijs) betreft met toenemend en bevredigend resultaat.”

UTRECHT

CHRISTELIJK LYCEUM

MET INTERNAAT te Zeist.

(Gymnasium en Hoogere Burgerschool ook met economisch literaire afdeling)

School- en kostgeld (internaat) samen f 1000.— à f 2000.—, progressief of naar gelang van het inkomen.

Aanmelding voor het Lyceum bij den Rector DR. H. A. WESTSTRATE, Prins Hendriklaan 16, Zeist; en voor het Internaat bij de Directie. Uitvoerig prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

Beteekent: Toezicht Op Kinderen Uit Nederlandsch Indië.

TOKUNI zoekt voor kinderen uit Indië een geschikt gezin in Holland, is een financiële tusschenschakel tusschen de ouders in Indië en de pleegouders in Holland, controleert het gezin en het kind, zorgt voor het kind, ook in de vacaties, houdt geregeld briefwisseling met de ouders in Indië en staat de pleegouders bij in alle ernstige gevallen, het kind betreffende. Haar vertegenwoordigers in Indië worden telegrafisch op de hoogte gehouden van zeer ernstige gebeurtenissen, het kind betreffende.

Alle inlichtingen kunnen worden gegeven door de vertegenwoordigers Prof. Dr. J. H. Boeke, Adviseur van het Volkscredietwezen te Weltevreden, J. H. Nieuwenhuys, Resident van Soerakarta te Solo, Dr. J. G. J. A. Maas, Medan, J. H. Perret Gentil, Willemstad, Curaçao, en door den Directeur van TOKUNI, tevens Directeur van de Maatschappij „ZANDBERGEN” te Amersfoort.

ZANDBERGEN.

Instelling tot opvoeding door middel van gezinsverpleging van kinderen zonder onderscheid van leeftijd, stand en gezindte die het ouderlijk huis moeten missen.

Steunt deze nuttige instelling door Uw lidmaatschap (f 5.— p. j.) of als begunstiger (f 2.— p. j.) DIRECTEUR Jhr. W. A. ORTT. AMERSFOORT.

Van onze Adverteerders

Gaarne maken wij onze lezers en lezeressen attent op de nieuwe zaak in verbandstoffen e.d. van de N.V. Escheha. De heer S. C. HJLMANS, wiens naam in de verbandstoffen-branche reeds meer dan 25 jaren een goeden klank heeft, heeft aan de Laan v. Meerdervoort 53 A, Den Haag, een zeer moderne zaak geopend op het gebied van verbandstoffen, verplegingsartikelen, zieken- en invalidenwagens, zeepen, parfums, lotions e.d., alles in het betere genre.

Het moet voor onze dames-lezeressen wel een aangename gewaarwording zijn, wanneer zij het keurig ingerichte magazijn binnentreden, door een gediplomeerd verpleegster te worden geholpen. Immers, niet alleen dat deze assistente het geheele lichaam goed kent, doch het is ook veel prettiger door een dame te worden bediend met artikelen voor babyverzorging enz.

Een afdeling, waarvan ook veel gebruik zal worden gemaakt, is de afdeling voetverzorging naar gipsmodel, echter bij voorkeur op advies van H.H. Doktoren.

Rest ons nog te vermelden, dat de Firma „Escheha” uitstekend gesorteerd is in poureuse- en elastieke kousen en buikgordels voor Indië en wel, gelijk alle door haar verkochte artikelen, in prima kwaliteiten en uiterst billijken prijs. Wij vertrouwen dan ook, dat onze leden hunne inkoop zullen doen bij bovengenoemde firma. Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar de annonce in dit blad.

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

HENNY & Co.

Anna Pauownastraat 62a
DEN HAAG

TEL. { 36910
31144

EFFECTEN
PROLONGATIEN
WISSELZAKEN

FIRMA AUG. SAVELKOUL

AMSTERDAM

HET BESTE ADRES VOOR
INDISCHE UITRUSTINGEN
PALM BEACH
COSTUMES

Een huis koopen, is een zaak van VERTROUWEN

Wendt U daarom bij aankomst in Holland,
direct tot

BOUWBUREAU H. J. WEIMAR & ZOON

LIJSTERBESPLEIN 16 :: TEL. 33052
MAGNOLIASTRAAT 50 :: TEL. 38362

Door onze jarenlange relaties met
Indische en Hollandsche families, weten
wij precies wat U zoekt en houden
wij met alle details rekening.

Wij bouwen nu schitterende Heeren-
huizen aan de ROELOFSTRAAT (nabij
Benoordenhoutscheweg) op eigen grond,
gelegen op het Z.O.

Wij komen U gaarne, zonder eenige
kosten Uwerzijds, bezoeken.

Prima referenties Prima referenties

Hotel-Restaurant VELSERBEEK VELSEN, TELEFOON No. 504

RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West”

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD

zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER

VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARK, Fr. v. d. Puttenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden.

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op Zaterdag 23
Juni 1928, op het terrein van de I. T. A. te Arnhem
(12 u. n.m.).

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. van 30 Juni 1927, No. 26).
3. Jaarverslag, rekening en verantwoording 1927 met
rapport Verificatie-Commissie en Begroeting 1928
(zie K. W. van 1 Maart en 19 April 1928, Nos. 9
en 16).
4. Benoeming van de Verificatie-Commissie der jaar-
rekening 1928.
5. Voorziening Vacature H.B. Aan de beurt van aftre-
den zijn de H.H. F. van Peski (herbenoeming aan-
vaard), C. G. van de Wall Bake (Amsterdam) en Z. G.
Ph. Marcella (Rotterdam). Voor de beide laatste H.H.
zijn de volgende dubbeltallen opgemaakt: 1. M. Gar-
schagen—W. Rehbock en 2. Mr. J. G. Huyser—J. D.
M. van Reyn Snoeck.
6. Mededeelingen van het Dag. Bestuur.
7. Bepalen der plaats voor de volgende Algemeene
Vergadering.
8. Rondvraag en sluiting.

VAN DER BRUGH.

Van de Redactie.

De niet onbelangrijke toename der advertentiën in
den laatsten tijd — hoofdzakelijk in verband met de
I. T. A. — is oorzaak dat voor het tekstgedeelte van
het K. W. beduidend minder plaatsruimte beschik-
baar is gebleven.

Mede tegevolge daarvan verschijnen in dit Nr. geen
rubrieken: O. en W. Ind. literatuuroverzicht, Uit den
verren Vreemde en Van Week tot Week.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.
Mr. J. W. Brouwer, Adm. ambtenaar b. h. Binnen-
Bestuur, Mauritslaan 15, Oegstgeest.
Mr. L. F. Jansen, Markt 2, Princenhage.
Mr. N. H. Brummekamp, Hooge Rijnwijk 90, Leiden.
Mr. H. A. L. ten Holden, Noorderhagen 54b, Enschedé.
Allen ambtenaar ter beschikking bij den Belasting-
dienst.
H. M. Staverman, Ambtenaar bij de Binnenvisscherij,
2e Schoolcomp. 8 R. I., Menno van Coehoornkazerne,
Arnhem.
Ds. P. A. Tichelaar, Predikant, Beilen.
W. J. van Es, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; Laan
van Meerdervoort 538a, Den Haag.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

A. J. Doveren, Mijnbouwk. opz. 1e kl. b. d. Mijnbouw-
Holzstraat 58, Kerkrade.
G. J. de Ceuninck van Capelle, Commissaris van Politie
1e klasse, Morsestraat 4, 's-Gravenhage.
A. M. van der Els, Hoofdpolitieopz. i. d. res. Batavia, Fu-
tonstraat 175, 's-Gravenhage.
K. de Lanee de Betrancourt, Hoofdpz. b. h. Bosch-
wezen in Ned.-Indië, Columbusstraat 95, 's-Graven-
hage.
D. R. J. Baron v. Lijnden, Inspecteur v. d. arbeid v.
Buitengew., Juliana v. Stolberglaan 36, 's-Gravenhage.
J. A. Kattenbusch, Tijd. wnd. hoofd v. Expl. der Afjel-
tram, L. v. Meerdervoort 215, 's-Gravenhage.
Dr. M. V. Eichhorn, Gouv. arts 1e kl. b. d. dienst de
Volksgez., Frankgasse 4, Weenen.
J. Chr. B. Dümürzük, Commies v. d. dienst der Volks-
gezondheid, De Perponcherstraat 110, 's-Gravenhage.
Mej. W. I. M. Versteegh, Hoofdtelefoniste 1e kl. b.
P.T.T., De Perponcherstraat 110, 's-Gravenhage.
Th. J. Marks, Leraar b. d. Kon. Wilhelminasch. Soer-
baya, Plantage 5, Leiden.
Mej. C. L. Vitalis, Commies o. h. kantoor voor Re-
wezen, Noordeinde 32, Delft.
Raden Lockman Djajadiningrat, Referendaris b. h. Dep.
v. O.E., Theresiastraat 72, 's-Gravenhage.
C. W. M. Roozen, Commissaris van Politie 1e kl., p.
Fam. Roozen-van Velsen, „Willemsoord” te Overveen.
A. H. H. Kanilarang, Kapitein der Infanterie, Van
Bleiswijkstraat 20, 's-Gravenhage.
K. N. van Dalsum, idem als voren, 2e Anth. Heinsius-
straat 63, 's-Gravenhage.
P. Alons, 1e Luitenant der Militaire Administratie,
Boschstraat 35, Assen.
F. H. Kooistra, idem als voren, 3 Octoberstraat 19,
Leiden.
W. van Reijen, 1e Luitenant der Infanterie, Noordsch-
Bosch, Zaandam.

MET PENSIOEN.

J. T. Brink, Onderluitenant der Infanterie, Transvaal-
kade 130, Amsterdam.
H. C. Kerkkamp, Luit.-Kol. (Kolonel tit.) der Infan-
terie, p.a. A. M. Kerkkamp, Bergstraat 15, te Amers-
foort.
G. U. van Renesse van Duivenbode, Kapitein der Genie,
Balistraat 97, 's-Gravenhage.
L. H. Spook, Majoor (Lt.-Kol. titulair) der Intendanten,
Soerenscheweg 31, Apeldoorn.
K. P. A. M. van Raesfeld Meijer, H.T.O., Rijswijksche
weg, 's-Gravenhage.

N.V. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 53

Voor de Reis en Vacantie

Padvindere- en Touristen-Verband-
dozen — Auto-Verbandtrommel
Sanitary Towels — Reis-Irrigator
Metalen Zakflacons — Muko Inle-
zoortjes — Badmutsen — enz.
DEN HAAG - TELEFOON 3181

Mutatiestaat van 6 tot 13 Juni.

Nieuwe Leden:

Geïntroduceerd door:

J. H. Lagers, Amsterdam (Z.), Koningslaan 30 f 5.—	} Eigen aanmelding.
D. W. H. Patijn, Baarn, Heemstralaan 4. f 5.— (behoort tot Afd. Utrecht)	
J. Rienstra, Breda, Baronielaan 285. f 5.—	} Afdeulingsbestuur van Breda.
B. Evers, Apeldoorn, Badhuisweg 58. f 5.—	
Mevrouw Evers, Apeldoorn, Badhuisweg 58. f 5.—	} den heer J. van Regteren te Apeldoorn.
G. J. D. Meesters, oud-Onderwijzer 1e kl. O.-I., Apeldoorn. Langeweg 2-3. f 5.—	
G. J. D. Bauduin, Inspecteur der Koninklijke Mare- chaussée, Den Haag, Jacob de Graafaan 14. f 5.—	} den heer J. C. Smits te Den Haag.
Mevrouw de Weduwe A. Barkey—Nuhout v. d. Veen, Voorburg, Heerenstraat 94. f 5.—	
H. A. van Steennis, Nijmegen, Keizer Karelplein 6. f 5.—	} den heer E. Rijke te Leiden.
D. Kruit, Nijmegen, Verlengde Groenestraat 8. f 5.—	
C. J. van Noppen, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 87. f 5.—	} Afdeulingsbestuur te Nijmegen.
Mr. P. C. Reeringh, Nijmegen, Staringstraat 23. f 5.—	
J. L. Neuteboom, Directeur Kweekschool te Blitar. f 5.—	} den heer J. C. Hietink te Den Haag.
Mr. J. Visser, Directeur O.S.V.I.A. te Probolinggo. f 5.—	
K. A. M. Loze, Scheveningen, Gentsche straat 111. f 5	} den Administrateur van Oost en West.

Nieuwe Begunstigers:

Mejuffrouw H. C. van Bloemen Waanders, Den Haag,
Sleedoornstraat 41 } den heer C. H. Hoedt te Den Haag.

Adresveranderingen:

J. J. Brutel de la Rivière, Arts, van: Apeldoorn, van
Hasseltlaan 19 naar: Leiden, Zoeterwoudsche Singel
44a. f 5.— (Contributie '28 reeds voldaan).
H. van der Mooren, Kapitein N.-I. L., van: Wijk (bij
Heusden) naar: Den Haag, Bentinckstraat 146. f 5.—
A. Willering, Den Haag, van: Ruychroekstraat 32 naar:
Ruychroeklaan 32. (Rectificatie).
J. H. Brester, Gep. Opperhoutvester, van: Wirosari
naar: Almelo, Gravenallee 4. f 5. (Afd. Twente).
E. Mantingh, thans te Hilversum, Irisstraat 17 A.
W. Eichelberg, van: Apeldoorn, Arnhemse Weg
naar: Utrecht, Rijnlaan 152bis, p.a. G. Robbere-
f 5.— (Contributie '28 reeds voldaan). Tijdelijk adres
J. E. Edie, oud-Resident, van: Pangkal-Pinang naar:
„Bosch en Duin”, Vossenlaan, Huis-ter-Heide
Utrecht) f 5.— (Contributie '28 reeds voldaan).
A. Kruyt, Commies D.S.M., van: Nijmegen, Verlengde
Groenestr. 8, naar: Medan, Petersburgstraat 2.